

ราชบัณฑิตเฉลิมพระเกียรติคุณ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

วิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (วิศวกรรมโยธา)

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

รองปก

กระดาษไขด้านหลัง

ราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติคุณ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

วิศวกรรมศาสตร์ดุสิตบัณฑิตยสถาน (วิศวกรรมโยธา)
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี

อาเสียร์อาทราชเสตุติ

เอกองค์จอมจักรเจ้า	ภูบดินทร์
กำลังแห่งภพธรณินทร์	แน่นแท้
“พระภูมิพลฯ” พสกถวิล	ชีมายุ - โกเฮย
ตลอดชีพมั่นมุ่งแก้	ปลาตพื้นผองภัย
พระทัยไฟคิดค้น	โครงการ
มากมายหลายสายงาน	หลากล้วน
เกษตรชลประทาน	กอบปรักจ
วิศวกรรมครบถ้วน	ประโยชน์ล้ำเหล่าชน
จรดลทั่วภาคพื้น	ไฟทไทย
ลำบากกลางพงไพร	รกรื้อ
มนัสแน่วนิรภัย	ทวยราษฎร์
ดุจบิดรอุ้มโอบเอื้อ	เลื่องล้ำเลอคุณ
เป็นบุญร่มฉัตรป้อง	เกศี
แต่ปฐมวงศ์จักรี	ก่อตั้ง
ปรีตยบันบารมี	ปกปัก
ยืนยงยาวอยู่ยัง	หย่อมเหย้ายังเย็น
สิริบุญรณเฑียรพร้อม	ศุภสมัย
คณาจารย์ “ศรีวิชัย”	ประกาศก้อง
“วิศวกรรมโยธา” ทรงไฟ	ชาญเชี่ยวชาญ
สมรรถนะชนแซ่ซ้อง	ประจักษ์แจ้งผลงาน
ขอกราบกราบทพให้	ทั่วสกล
โปรดพิทักษ์พระภูวาล	มุ่งเน้น
ไตรรัตน์สรรมงคล	สยบภาพ - ภัยเทอญ
เคียงคู่ฉัตรมิว่างเว้น	จากนี้ริตติคัย

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
นางประภาภรณ์ วัฒนเจริญ ร้อยกรอง

ประกาศสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
เรื่อง ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาเกียรตินิยมศักดิ์

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๗(๒) และมาตรา ๕๘ แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล พ.ศ. ๒๕๔๘ และโดยสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ในคราวประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒ มีมติเป็นเอกฉันท์ให้ทูลเกล้าฯ ถวาย

ปริญญาวิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์

(วิศวกรรมโยธา)

แด่

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ

ประกาศ ณ วันที่ ๒๔ เดือน กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๒

(นายสมศักดิ์ บุญทอง)

นายกสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

งานสถาปนาและงานประชุม
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
เลขรับ 218
วันที่ 4 พ.ย. 2552
เวลา 09.25 น.

ที่ รล ๐๐๐๓.๓/๑๕๒๗๔

สำนักพระราชพิธี

พระบรมมหาราชวัง กทม. ๑๐๒๐๐

๓๐ ตุลาคม ๒๕๕๒

เรื่อง ทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาคุณวุฒิบัณฑิตกิตติมศักดิ์

เรียน นายกสภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

อ้างถึง หนังสือมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ที่ ศธ ๐๕๘๔(สภ)/๑๔๕

ลงวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๕๒

ตามหนังสือที่อ้างถึง ขอให้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาว่า สภามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย มีมติเป็นเอกฉันท์ ขอพระราชทานทูลเกล้าฯ ถวายปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (วิศวกรรมโยธา) แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ตามประกาศราชสดุดีฯ ที่ทูลเกล้าฯ ถวาย ไปนั้น

ได้นำความกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว

(ท่านผู้หญิงบุตรี วีระไวทยะ)

รองราชเลขาธิการ ปฏิบัติราชการแทน

ราชเลขาธิการ

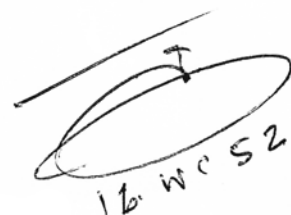
๑๖.๑๑.๕๒

กองการในพระองค์

โทร. ๐๒ ๒๒๐๗๒๐๐ ต่อ ๓๓๐๘

โทรสาร ๐๒ ๒๒๐๗๔๘๖

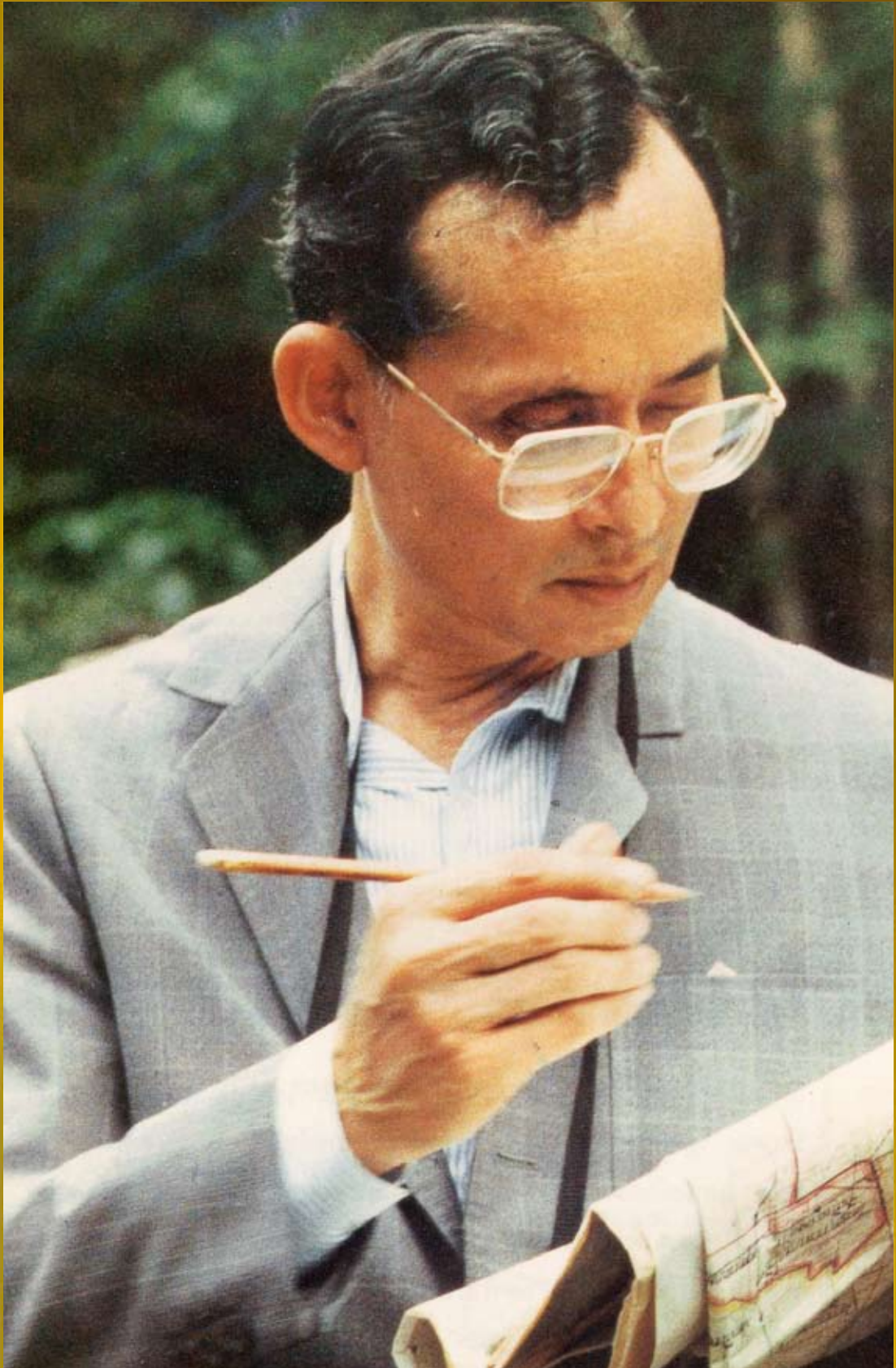
เว็บไซต์ www : ohmpps.go.th

คำประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติคุณ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช

คำประกาศราชสดุดีเฉลิมพระเกียรติคุณ
พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช
ในโอกาสที่มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรีฯ วิทยาลัยเทคโนโลยี
ปริญญาพัฒนบริหารศาสตร์ฯ วิทยาลัยเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยี
ปทุมธานีฯ และวิทยาลัยเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยี
ปทุมธานีฯ (วิทยาลัยเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยี
ปทุมธานีฯ) (วิทยาลัยเทคโนโลยีการเกษตรและเทคโนโลยี
ปทุมธานีฯ)

ขอพระราชทานกราบบังคมทูลทราบบ้างละของรู้พระบาท

นับตั้งแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัติ เมื่อวันที่ ๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๙๙ ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ๖๐ ปี แห่งการครองสิริราชสมบัติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นพระมหากษัตริย์ ที่ทรงตั้งมั่นอยู่ในทศพิธราชธรรม ทรงบำเพ็ญพระราชกรณียกิจ ด้วยพระราชหฤทัยมุ่งมั่นในฐานะพระประมุขของประเทศ ทรงเสียสละและทรงทุ่มเทพระวรกาย เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมเยียนราษฎรทุกหนแห่งทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ไม่ว่าสถานที่นั้นจะทุรกันดารยากลำบาก และห่างไกลเส้นทางคมนาคมเพียงใด เป็นพระมหากษัตริย์พระองค์เดียวในโลก ที่ทรงอุทิศเวลาและทรงตรากตรำพระวรกาย ด้วยการบำเพ็ญพระราชกรณียกิจน้อยใหญ่ ก่อให้เกิดประโยชน์อันใหญ่หลวง ต่อประเทศชาติและประชาชนเป็นอเนกอนันต์ น้ำพระราชหฤทัยได้ไพบรียาสู่ประชาชนทุกหย่อมหญ้า เป็นที่ประจักษ์ แก่สายตาทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาโดยตลอด

ในการแก้ไขปัญหาและขจัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของราษฎร ให้กลับกลายเป็นความอยู่ดีมีสุขนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีพระราชหฤทัยมุ่งมั่น ไม่ว่าราษฎรเหล่านั้นจะมีเชื้อชาติ ศาสนา หรืออาชีพใด ได้พระราชทาน พระราชดำริเป็นแนวทางในการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ พลสกนิกรของพระองค์ ให้เกิด ความพออยู่พอกินและสามารถพึ่งตนเองได้ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริได้กำเนิดขึ้นตามแนวพระราชดำริ มากกว่า ๓,๐๐๐ โครงการ ทั้งในด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ การพัฒนา การเกษตรและส่งเสริมอาชีพ การพัฒนาทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมทั้งมีพระราชดำริให้จัดตั้งศูนย์ศึกษาการพัฒนาอันเนื่องมาจาก พระราชดำรินี้ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศจำนวน ๖ แห่ง เพื่อเป็นสถานที่ศึกษา ทดลอง เพื่อหาตัวต้นแบบแห่งความ สำเร็จของการพัฒนาด้านต่างๆ และนำไปสาธิตขยายผล เพื่อให้เกษตรกรและประชาชนนำไปเป็นแบบอย่างในการ ประกอบอาชีพ และการดำรงชีวิต อันเป็นการยกระดับความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาพลสกนิกรทั้งหลาย ทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาโดยตลอดว่า ในการแก้ไขปัญหา และขจัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของราษฎร ให้กลับกลายเป็นความอยู่ดีมีสุขนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมี ความเชี่ยวชาญเป็นอย่างยิ่งในงานด้านวิศวกรรมโยธา ได้ทรงใช้ศาสตร์ทางด้านวิศวกรรมโยธาในการแก้ปัญหาให้กับ ประเทศและประชาชนให้พ้นจากความทุกข์ยากแร้นแค้น พระองค์ทรงพระปรีชาญาณทางด้านวิศวกรรมโยธา เช่น ด้านการสำรวจ ด้านการชลประทาน ด้านการปรับปรุงคุณภาพดิน ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านการคมนาคมและการขนส่ง

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักสำรวจ และทรงเป็นผู้เชี่ยวชาญในการใช้แผนที่ ในการเสด็จพระราชดำเนินไปในภูมิภาคต่างๆ ในประเทศ พระองค์จะทรงนำแผนที่ไปด้วยทุกครั้ง ดังปรากฏเป็นภาพที่คุ้นแก่สายตาของผู้ประสบพบเห็นจากหน้าหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ หรือในโอกาสที่ได้เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท ได้ทรงจัดเตรียมและตัดต่อแผนที่ดังกล่าวด้วยพระองค์เอง และทรงศึกษาภูมิประเทศจากแผนที่อย่างละเอียด เพื่อประกอบการวางแผนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านต่างๆ เช่น การพัฒนา แหล่งน้ำ การชลประทาน การพัฒนาการเกษตร การป้องกันน้ำท่วม เป็นต้น นอกจากจะทรงใช้แผนที่แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังสนพระราชหฤทัยและใช้ประโยชน์จากภาพถ่ายทางอากาศ แผนที่พยากรณ์อากาศ ภาพถ่ายจากดาวเทียมสำรวจทรัพยากรและดาวเทียมอุตุนิยมวิทยา ทรงเชี่ยวชาญในการแปลความหมายของภาพถ่ายทางอากาศ ได้ทรงใช้ข้อมูลเหล่านี้ประกอบการใช้แผนที่อยู่เนืองๆ นอกจากนี้ ยังทรงสามารถใช้ข้อมูลทางอุตุนิยมวิทยาในการคาดคะเนแนวเคลื่อนตัวของพายุไต้ฝุ่น และพายุโซนร้อน ได้อย่างแม่นยำอีกด้วย

การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูกหรือการชลประทาน นับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศในการช่วยให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกได้อย่างสมบูรณ์ตลอดปี ในปัจจุบันพื้นที่การเพาะปลูกส่วนใหญ่ทุกภาคของประเทศเป็นพื้นที่เพาะปลูกนอกเขตชลประทาน ซึ่งต้องอาศัยเพียงน้ำฝนและน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหลัก ทำให้พืชได้รับน้ำไม่สม่ำเสมอ ตามที่พืชต้องการ อีกทั้งความผันแปรเนื่องจากฝนตกไม่พอเหมาะกับความต้องการเป็นผลให้ได้รับผลผลิต ไม่ดีเท่าที่ควร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งน้ำอันเป็นจุดเริ่มต้นแห่งโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้ ด้วยทรงให้ความสำคัญในลักษณะที่ว่า **“น้ำคือชีวิต”**

ในช่วงระยะเวลาเกือบ ๓๐ ปี ที่ผ่านมา การเพิ่มผลผลิตและรายได้ของประเทศมาจากการขยายพื้นที่การเพาะปลูกมากกว่าการเพิ่มผลผลิตต่อหน่วยพื้นที่ จนถึงขณะนี้ประมาณได้ว่าพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการเกษตรกรรมได้ใช้ไปจนเกือบหมด และพยายามหาพื้นที่ชดเชยด้วยการอพยพโยกย้ายเข้าไปอยู่ กระจัดกระจายในเขตป่าสงวนแห่งชาติ พื้นที่ป่าไม้ถูกทำลายเพิ่มจำนวนมากขึ้น เพราะการใช้ที่ดินกันอย่างขาดความระมัดระวังและไม่มีการบำรุงรักษา จึงทำให้ดินเกิดความเสื่อมโทรม ปัญหาเหล่านี้หากไม่รีบแก้ไขย่อมส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก สำหรับโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้น ได้ทรงคำนึงถึงการให้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดประโยชน์สูงสุด ปรับปรุงทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ ดังเช่น โครงการ “แก้มลิง” เพื่อการแก้ไขปัญหาดินเปรี้ยวและการศึกษาทดลองปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างและพังทลายของดินและอนุรักษ์ความชุ่มชื้นไว้ในดิน เพราะขั้นตอน การดำเนินงานเป็นวิธีการแบบง่ายๆ ประหยัด และที่สำคัญ คือ เกษตรกรสามารถดำเนินการเองได้ โดย ไม่ต้องให้การดูแลภายหลังการปลูกมากนัก

ปัญหาเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาสำคัญ มักจะเกิดควบคู่กับการพัฒนาเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้า ซึ่งเป็นปัญหาร่วมกันของทุกประเทศ กล่าวคือ การพัฒนายิ่งรุดหน้าปัญหาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและภาวะมลพิษก็ยิ่งก่อตัว และทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่กำลังประสบกับปัญหาดังกล่าวอยู่ในขณะนี้ ทั้งนี้เพราะการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วงที่ผ่านมาได้ให้ความสำคัญกับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการนำเอาทรัพยากรธรรมชาติ

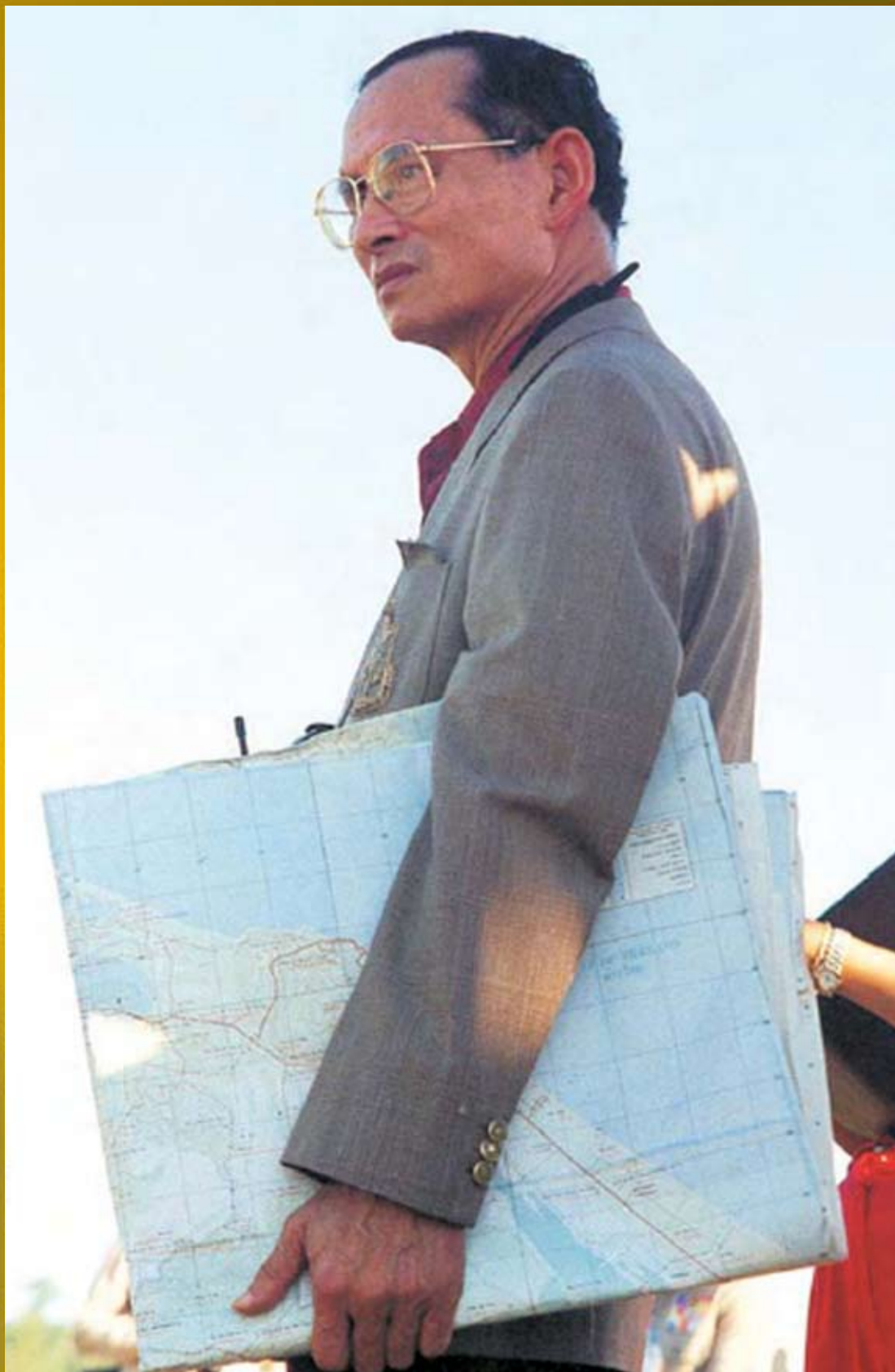
มาใช้ประโยชน์ แต่ไม่ได้มีการวางแผนการจัดการที่เหมาะสม รองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้น ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่เหลืออยู่มีสภาพเสื่อมโทรมลง และปัญหาต่างๆ ด้านสิ่งแวดล้อมก็เพิ่มขึ้น ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและระบบนิเวศ จึงทรงให้มีการดำเนินโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นวิธีการที่จะทำนุบำรุงและปรับปรุงสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น โดยการแก้ไขปัญหาล้างสิ่งแวดล้อมนั้น ทรงเน้นงานการอนุรักษ์และฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรม

โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายโครงการจะเกี่ยวกับการก่อสร้างและปรับปรุงเส้นทางคมนาคม ถนนหนทางเป็นหลัก ทั้งถนนในเมือง เช่น กรุงเทพมหานครถนนเชื่อมต่อกับเมืองไปสู่ชนบทที่อยู่ห่างไกลความเจริญ เพื่อสัญจรไปมาและนำสินค้าออกมาจำหน่ายภายนอกได้โดยสะดวก ด้วยพระอัจฉริยภาพและพระวิสัยทัศน์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ทรงมีพระราชดำริเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหามลภาวะในกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ๆ ในหลายพื้นที่ โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริหลายโครงการทำให้การจราจรลดการแออัดคับคั่งและคล่องตัวขึ้น อีกทั้งยังช่วยลดปริมาณการใช้น้ำมันภายในประเทศ และลดปัญหามลภาวะในอากาศได้ระดับหนึ่ง ซึ่งนับเป็นพระมหากรุณาธิคุณอย่างใหญ่หลวงที่ทรงมีต่อปวงชนชาวไทย

ด้วยพระราชกรณียกิจที่ทรงบำเพ็ญปฏิบัติดังกล่าวมา เป็นที่ประจักษ์ชัดว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงพระปรีชาสามารถในด้านวิศวกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านวิศวกรรมโยธาสามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ในวาระการประชุมครั้งที่ ๖/๒๕๕๒ เมื่อวันที่ ๒๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒ จึงมีมติเป็นเอกฉันท์ขอพระราชทานทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปริญญาวิศวกรรมศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ (วิศวกรรมโยธา) แด่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อเป็นการเฉลิมพระเกียรติคุณให้ปรากฏในวงการวิชาการและเป็นสิริมงคลแก่คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย สืบไป

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อม ขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

พระราชกรณียกิจ

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับงานด้านวิศวกรรมโยธา เป็นที่ประจักษ์แก่สายตาพสกนิกรทั้งหลายไม่ว่าจะเป็นชาวไทยและต่างประเทศมาโดยตลอดว่า ในการแก้ไขปัญหาและจัดความทุกข์ยากเดือดร้อนของราษฎรให้กลับกลายเป็นความอยู่ดีมีสุขนั้น พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีความเชี่ยวชาญเป็นอย่างยิ่งในทางด้านวิศวกรรมโยธา ทรงใช้ศาสตร์ทางด้านวิศวกรรมโยธาในการแก้ปัญหาของประเทศและทำให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี พระองค์ทรงพระปรีชาญาณทางด้านวิศวกรรมโยธา เช่น ด้านการสำรวจ ด้านการชลประทาน ด้านการปรับปรุงคุณภาพดิน ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการคมนาคมและการขนส่ง

ด้วยตระหนักในพระมหากรุณาธิคุณและพระราชกรณียกิจทางด้านวิศวกรรมโยธา สถาบันวิศวกรโยธาแห่งสหราชอาณาจักร (Institution of Civil Engineers : ICE) ซึ่งเป็นสถาบันทางวิศวกรรมศาสตร์แห่งแรกของโลก ก่อตั้งเมื่อ ค.ศ. ๑๘๒๓ (พ.ศ. ๒๔๗๑) ได้มีการประชุมเมื่อ วันอังคารที่ ๑๒ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๓ มีมติเป็นเอกฉันท์ขอพระราชทานทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย **“สมาชิกภาพวุฒิวิศวกรกิตติมศักดิ์”** (Honorary Fellowship) ของสถาบันวิศวกรโยธาแห่งสหราชอาณาจักร อันเป็นสมาชิกลำดับสูงสุดของสถาบัน แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเพื่อเฉลิมพระเกียรติคุณให้ปรากฏ ไม่เพียงเฉพาะต่อปวงชนชาวไทยในประเทศเท่านั้น แต่ยังประจักษ์ชัดต่อชาวโลกอีกด้วย

พระอัจฉริยภาพด้านการช่างหรือด้านวิศวกรรมในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้ปรากฏให้บุคคลรอบข้างได้ประจักษ์มาตั้งแต่ทรงพระเยาว์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้พระราชทานสัมภาษณ์เกี่ยวกับการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดงานช่างวิศวกรรมตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ ซึ่งได้ออกอากาศทางสถานีวิทยุจุฬาฯ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๙ ความตอนหนึ่งว่า

“...ท่านเคยเล่าให้ฟังว่า เมื่อตอนเด็กๆ นั้น ท่านมีความสนพระทัยในงานช่างมาก สมัยที่ท่านอยู่ประถมต้นที่สวีตเซอร์แลนด์นั้น เขามีวิธีการสอนเด็ก ยกตัวอย่างเช่น การวาดรูปภาพให้เข้าใจเรื่องเส้นเรื่องฟอร์มของรูปนั้นมีแบบฝึกหัดอยู่อันหนึ่ง ครูจะวาดรูปทรงกลม ทรงรี หรือรูปต่างๆ บนกระดาษแล้วลบทิ้ง แล้วให้เด็กจำแล้ววาดตามเริ่มจากง่ายแล้วยากขึ้นๆ ทุกที เวลายากๆ ท่านบอกว่าบางทีเพื่อนทั้งชั้นทำไม่ได้ แต่ท่านทำได้ เพราะมีนิสัยทางด้านนี้...”

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ยังทรงเล่าด้วยว่าเมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเยาว์ มีพระราชประสงค์จะได้วิทยุ ต้องทรงร่วมทุนกับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล เพื่อซื้อชิ้นส่วนวิทยุมาทรงประกอบวิทยุขึ้นใช้เอง และขณะที่มีพระชนมพรรษาเพียง ๑๐ พรรษา บางครั้งทรงมีเงินที่เก็บสะสมไว้ไม่พอที่จะซื้อของที่มีพระราชประสงค์ ก็ทรงใช้พระปรีชาสามารถทางการช่างซ่อมจักรเย็บผ้าให้พระพี่เลี้ยง และทรงได้รับเงินค่าซ่อมจักรมาใช้ตามพระราชประสงค์

บทพระราชทานสัมภาษณ์ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเกี่ยวกับพระกรณียกิจทางด้านวิศวกรรมของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ออกอากาศทางสถานีวิทยุจุฬาฯ เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๙

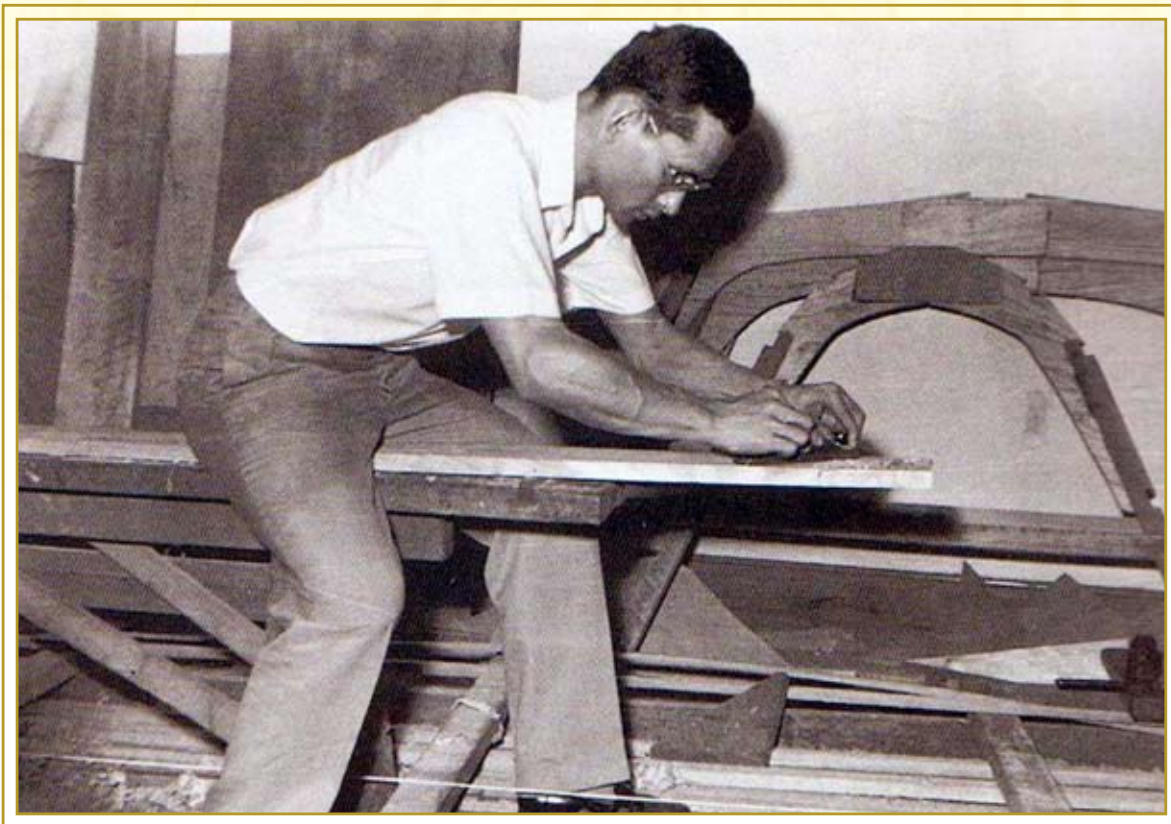
สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา กรมหลวงนราธิวาสราชนครินทร์ ได้ทรงพระนิพนธ์ เล่าว่า เมื่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระเยาว์ โปรดการเล่นด้านช่าง เช่น ปั้นดินทำเป็นเขื่อนกักน้ำ

“...ทางการช่างต่างๆ จะเป็นด้านช่างกล ช่างไฟฟ้าหรือช่างวิทยุ ก็มีความเข้าใจตั้งแต่เล็ก ๆ...”

จากหนังสือ เจ้านายเล็กๆ - ยุวกษัตริย์ โดยสมเด็จพระพี่นางเธอเจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนา ฯ

ความสนพระราชหฤทัยใน “การช่าง” ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมีมาอย่างต่อเนื่องนับแต่ทรงพระเยาว์ ขณะทรงดำรงพระราชอิสริยยศเป็น สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ทรงเลือกศึกษาระดับอุดมศึกษา ในแขนงวิชาที่โปรด คือวิทยาศาสตร์ สาขาวิศวกรรมศาสตร์ ครั้นถึง พ.ศ. ๒๔๘๙ สมเด็จพระบรมเชษฐาธิราช พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้เสด็จสวรรคตโดยกะทันหัน รัฐสภาจึงมีมติเป็นเอกฉันท์กราบบังคมทูลเชิญ สมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอ เจ้าฟ้าภูมิพลอดุลยเดช ขึ้นทรงครองราชสมบัติสืบราชสันตติวงศ์เป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๙ แห่งพระบรมราชจักรีวงศ์ ขณะมีพระชนมพรรษา ๑๙ พรรษา เมื่อเสด็จดำรงสิริราชสมบัติแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเปลี่ยนแปลงแขนงวิชาที่กำลังทรงศึกษา จากสาขาวิศวกรรมศาสตร์ที่ทรงโปรด ไปทรงศึกษาวิชา กฎหมายและรัฐศาสตร์ เพื่อให้เหมาะสมและเป็นประโยชน์แก่ การปกครองประเทศในอนาคต แต่ถึงกระนั้น พระองค์ ก็ได้ทรงละทิ้งความสนพระราชหฤทัยในด้านการช่างวิศวกรรมศาสตร์

เมื่อยังทรงพระเยาว์ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงสนพระทัยในงานช่างมาก เช่น การวาดรูปที่เกี่ยวกับเรื่องเส้น เรื่องฟอร์มของรูปแบบต่างๆ ทรงกลม ทรงรี และรูปอื่นๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานของงานวิศวกรรมแผนที่ ที่ใช้ถ่ายทอดหรือ

นำเสนองานวิศวกรรมต่างๆ ไป สนพระทัยช่างโลหะ ช่างกล และช่างวิทยุ ซึ่งเป็นพื้นฐานทางทักษะวิสัยในงานวิศวกรรม อาทิ วิศวกรรมทางเรือ วิศวกรรมเครื่องกล และวิศวกรรมไฟฟ้า ตามลำดับ ส่วนความสนพระทัยในงานภูมิประเทศ งานชุดดิน งานชลศาสตร์ และงานไม้ ก็เป็นพื้นฐานของงานวิศวกรรมโยธาและงานวิศวกรรมการเกษตร

ทรงมีห้องปฏิบัติการช่างส่วนพระองค์ ณ พระตำหนักวิลลาวัฒนา เมืองโลซานน์ ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ทรงมีความสามารถเป็นเยี่ยมทั้งด้านช่างไม้ ช่างโลหะ และช่างกล ซึ่งเป็นพื้นฐานงานด้านวิศวกรรมศาสตร์ ได้เคยทรงจำลองเรือรบ “เรือหลวงศรีอยุธยา” ไว้ในระหว่างเสด็จนิวัตพระนครก่อนสงครามโลกครั้งที่ ๒ ซึ่งต่อมาเจ้าพระยามรณราชพิทักษ์ได้กราบบังคมทูล ขอพระราชทานนำไปประมูลหาทุนบำรุงโรงพยาบาลปราบวัณโรคได้เงินถึง ๒๐,๐๐๐ บาท

ต่อมา เมื่อเสด็จเถลิงถวัลยราชสมบัติแล้ว ในระยะแรกๆ ทรงโปรดกีฬาเรือใบ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงแสดงพระปรีชาสามารถเป็นที่ประจักษ์โดยทรงใช้วิชาช่างไม้ต่อเรือใบขึ้นเอง และทรงนำเรือที่ทรงต่อด้วยพระองค์เองนี้ เข้าร่วมในการแข่งขันกีฬาเรือใบ และทรงได้รับรางวัลเหรียญทองในกีฬาแหลมทองครั้งที่ ๔ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงใช้วิชาทางด้านวิศวกรรมขยายออกไปสู่การแก้ไขปัญหาของประเทศ เพื่อบำบัดทุกข์บำรุงสุขของอาณาประชาราษฎร์ทั่วทั้งแผ่นดิน เมื่อทรงประกอบพระราชพิธีบรมราชาภิเษกแล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถได้ทรงพระอุตสาหะเสด็จพระราชดำเนินไปทรงเยี่ยมราษฎรในชนบททั่วทุกภูมิภาค ได้ทอดพระเนตรเห็นความยากจนข้นแค้น ของราษฎรเพราะขาดความรู้

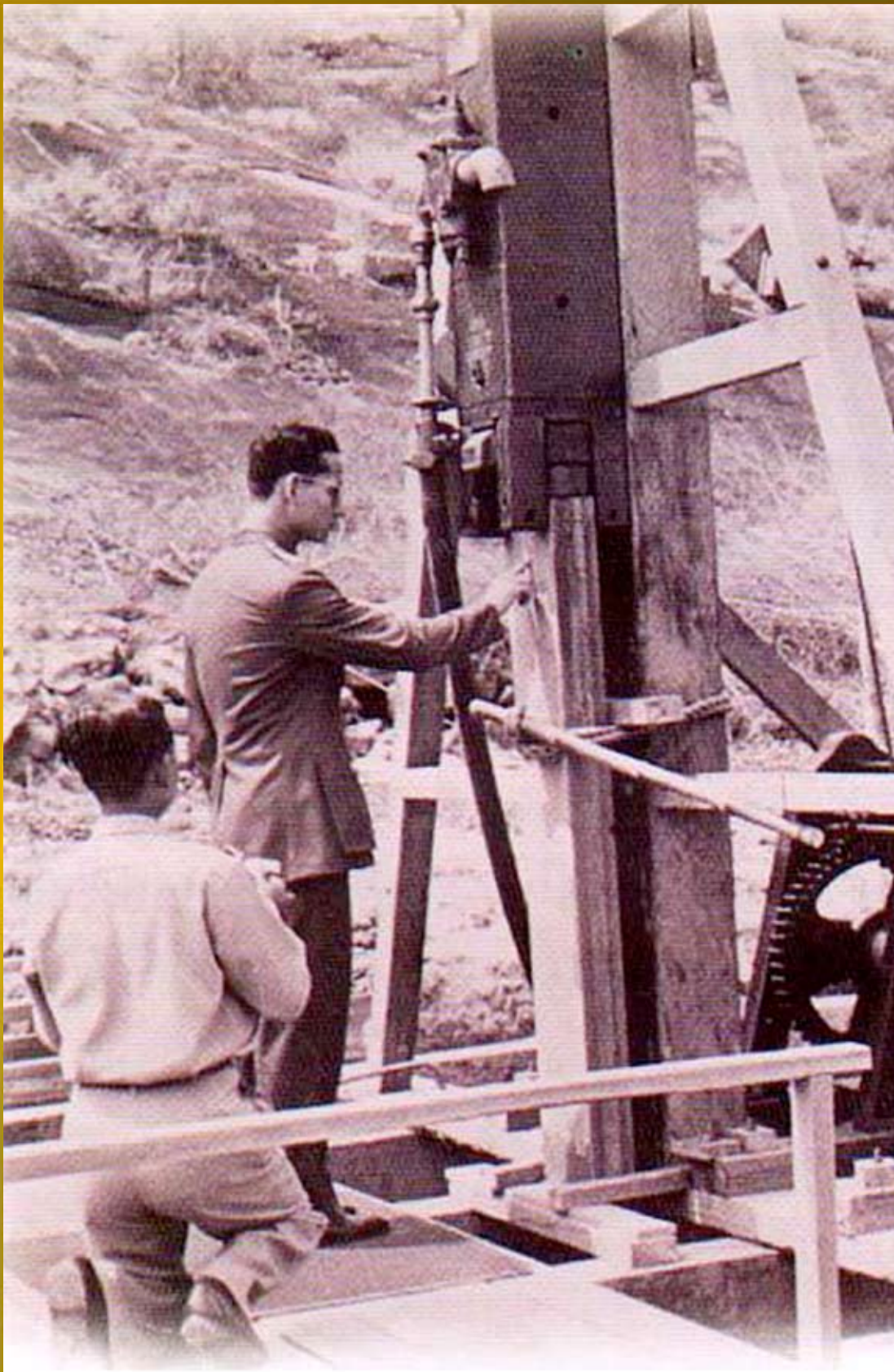
ด้วยโอกาสในการรับบริการจากรัฐ สถาภูมิประเทศแห้งแล้ง ขาดแคลนที่ดิน ที่อุดมและแหล่งน้ำ สภาวะแวดล้อมเสื่อมโทรม เพราะการใช้และทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เกิดอุทกภัยในฤดูฝน และแห้งแล้งขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง รวมทั้งปัญหาของชุมชนเมือง ซึ่งแม้จะมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่ต้องประสบปัญหาอันเนื่องมาจากความแออัด คุณภาพชีวิตเสื่อมโทรม ประชาชนสร้างปัญหาด้านมลพิษทางอากาศ ทางน้ำ ปัญหาสุขภาพอนามัย ความเป็นอยู่และการเติบโตของเมืองอย่างไร้ระเบียบ ขาดแคลนระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานทำให้เกิดปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาน้ำท่วม น้ำขัง น้ำเสีย และปัญหาจราจร เป็นต้น

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ทั้ง “หลักวิชา” ด้านวิศวกรรมศาสตร์ และ “ตัวบุคคล” เป็นเครื่องมือในการดำเนินการโครงการพัฒนาต่างๆ ให้สำเร็จลุล่วง “หลักวิชา” คือเทคโนโลยีอันทันสมัยในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งที่มีอยู่แล้ว คือ ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดผลเป็นประโยชน์แก่ประเทศและประชาชนส่วนรวมให้มากที่สุด รวมทั้งหลักวิชาด้านศิลปกรรมจรรยา ที่จะกล่อมเกล้าให้ “บุคคล” มีปัญญา มีความแน่วแน่ในการทำงานได้สำเร็จ โดยประพฤติตามจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ และเป็นผู้มีความชำนาญตามมาตรฐานการปฏิบัติวิชาชีพ ซึ่งได้แก่หลักวิชาด้าน “วิศวกรรมศาสตร์” นั่นเอง

“...ช่างคือผู้ทำงานใช้ฝีมือ หมายความว่าผู้ใช้ฝีมือเป็นบริการแก่ผู้อื่น
เช่นช่างซ่อมวิทยุ ช่างเครื่องยนต์ ประเภทหนึ่ง กับผู้ใช้ฝีมือผลิตสิ่งต่าง ๆ เป็นสินค้า
เช่นช่างทอผ้า ช่างทำรองเท้า อีกประเภทหนึ่ง
ช่างทุกประเภทเป็นกลไกสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตของบ้านเมือง และของทุกคน
เพราะตลอดชีวิตของเรา เราต้องอาศัย และใช้บริการหรือสิ่งต่าง ๆ
ที่มาจากฝีมือของช่างอยู่ทุกวี่ทุกวัน...”

พระราชดำรัสในพิธีเปิดงานแนะแนวอาชีพและแข่งขันฝีมือช่าง ของสโมสรโรตารี กรุงเทพฯ ได้ ณ ลุมพินีสถาน เมื่อวันที่ ๒ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๓

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงนำความสนพระราชหฤทัยด้านวิศวกรรมศาสตร์แขนงต่างๆ อาทิ วิศวกรรมสำรวจและแผนที่ วิศวกรรมแหล่งน้ำ วิศวกรรมโยธา วิศวกรรมสิ่งแวดล้อม วิศวกรรมทางเรือ วิศวกรรมไฟฟ้าสื่อสาร รวมไปถึงวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ มาปรับใช้ในการพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่อง จวบจนถึงปัจจุบัน เพื่อความอยู่ดีมีสุขของเหล่าพสกนิกรทุกหย่อมหญ้า

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินไปทรงเจิมและทรงพระสุหร่ายเข็มพืดเอกใต้ฐานเขื่อนดิน
ของอ่างเก็บน้ำเขาเต่า อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ ๙ เมษายน พ.ศ.๒๕๐๖

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวกับการสำรวจและแผนที่

พระราชกรณียกิจด้านการสำรวจและแผนที่ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักสำรวจและผู้เชี่ยวชาญการใช้แผนที่ ในการเสด็จพระราชดำเนินไปในภูมิภาคต่างๆ ในประเทศจะทรงนำแผนที่ไปด้วย ทุกครั้ง ดังปรากฏเป็นภาพที่คุ้นแก่สายตาของผู้ประสบพบเห็นจากหน้าหนังสือพิมพ์ จากโทรทัศน์ หรือในโอกาสที่ได้เฝ้าฯ ฝ่าละอองธุลีพระบาท จะทรงจัดเตรียมและติดต่อแผนที่ดังกล่าวด้วยพระองค์เอง และทรงศึกษาภูมิประเทศจากแผนที่อย่างละเอียด เพื่อประกอบการวางแผนโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาแหล่งน้ำ การชลประทาน การพัฒนาการเกษตร การป้องกันน้ำท่วม ในขณะที่ทรงใช้งานแผนที่ จะทรงเติมข้อมูลต่างๆ ลงไป และทรงแก้ไขความผิดพลาดคลาดเคลื่อนของแผนที่ให้ถูกต้องด้วย เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ที่เสด็จพระราชดำเนินนั้นมักเป็นที่ทุรกันดารหรือชนบทห่างไกล ซึ่งกรมแผนที่ทหารไม่สามารถจัดส่งเจ้าหน้าที่ไปตรวจสอบแก้ไขให้ถูกต้องตามสภาพความเป็นจริงได้ทั้งหมด เพราะมีเจ้าหน้าที่และงบประมาณจำกัด ข้อมูลที่พระราชทานแก่นายทหารแผนที่ที่ตามเสด็จ จึงมีประโยชน์ต่อกรมแผนที่ทหารอย่างมาก ข้อมูลดังกล่าวนี้มีหลายรูปแบบ เช่น ชื่อหมู่บ้านที่ถูกต้อง เส้นทางคมนาคมที่เกิดขึ้นใหม่ ความผิดพลาดของระดับความสูงทางน้ำ แนวเขตการปกครองและหมู่บ้านที่เกิดขึ้นใหม่

นอกจากจะทรงใช้แผนที่แล้ว พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวยังสนพระราชหฤทัยและใช้ประโยชน์จากภาพถ่ายทางอากาศทั้งภาพปกติและภาพพิเศษ ภาพถ่ายจากดาวเทียมสำรวจทรัพยากรและดาวเทียมอุตุนิยมวิทยา แผนที่พยากรณ์อากาศ ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ที่ติดประจำในเครื่องบินพระที่นั่ง ในรถพระที่นั่ง หรือที่ทรงถือติดพระองค์ไปด้วย เช่น บารอมิเตอร์ มาตราวัดระยะทาง และเข็มทิศ ทรงเชี่ยวชาญในการแปลความหมายของภาพถ่ายทางอากาศ ได้ทรงใช้ข้อมูลนี้ประกอบการใช้แผนที่อยู่เนือง ๆ

นอกจากนี้ ยังทรงสามารถใช้ข้อมูลทางอุตุนิยมวิทยา ในการคาดคะเนแนวเคลื่อนตัวของพายุไต้ฝุ่นได้อย่างถูกต้องอีกด้วย

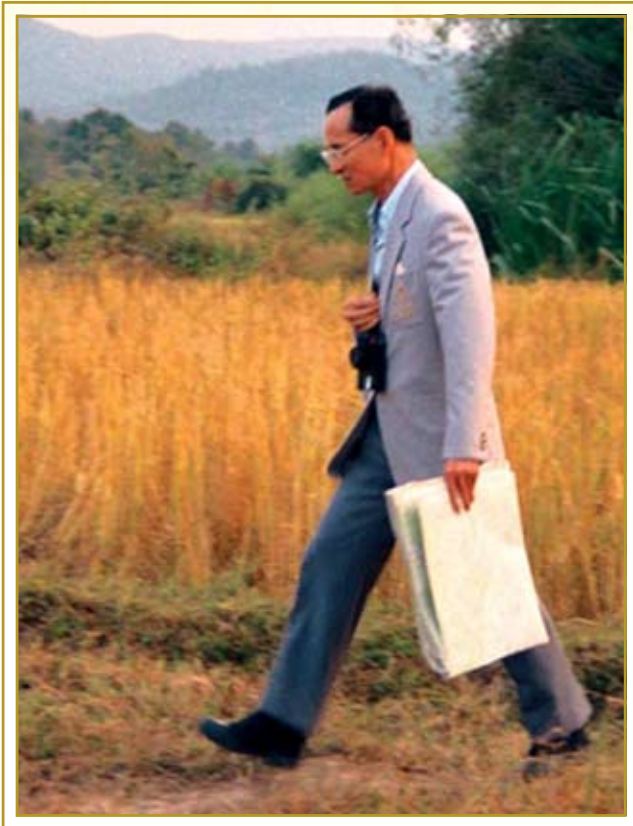
พระองค์จะทรงศึกษาหลักการทำงานจนเข้าพระราชหฤทัย ผู้ตามเสด็จใกล้ชิดจะทราบดีว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงเป็นนักสังเกตที่หาใครเทียบได้ยาก ทรงมีวิญญูณนักสำรวจอย่างเต็มเปี่ยม เวลาเสด็จพระราชดำเนินไปไหนจะทรงตรวจสอบแผนที่กับภูมิประเทศ ทรงตรวจสอบกับอุปกรณ์ที่มีทั้งด้านความสูง ระยะทาง ตำแหน่ง ทรงสอบถามจากชาวบ้านหลายๆ คน เพื่อตรวจสอบกันไปมา ทรงตรวจสอบจากชื่อหมู่บ้านที่ติดไว้ ข้างถนนข้างหลักกิโลเมตรบ้าง เมื่อมีโอกาส ก็ทรงฝึกผู้ใกล้ชิดให้ดำเนินรอยตาม เนื่องพระยุคลบาทด้วย ทรงฝึกจนเขาสามารถกะประมาณช่วงคืบของพระองค์ เรียกกันในบรรดาผู้ใกล้ชิดว่า “คืบหลวง” เพื่อวัดระยะต่างๆ รวมทั้งบนแผนที่ และภาพถ่ายได้เป็นค่าโดยประมาณในภูมิประเทศอย่างคร่าวๆ

ทรงมีความเชี่ยวชาญในการแปลภาพถ่ายทางอากาศ และทรงใช้ประกอบกับแผนที่อยู่เนื่องๆ แต่ในพื้นที่ที่สภาพความเป็นจริงได้เปลี่ยนไปจากที่ปรากฏในแผนที่ก็จะทรงใช้ภาพถ่ายเป็นหลัก ทรงนำเทคนิคของภาพถ่ายด้วยกล้อง ๔ ช่วงคลื่น (Four Band Photography) มาใช้ในโครงการหลวงในภาคเหนือ และในการศึกษาลุ่มน้ำในตอนเหนือของประเทศ เนื่องจากทรงมีประสบการณ์มานานจนแม้รายละเอียดปลีกย่อย ก็ทรงตรวจหาได้จากภาพถ่าย แม้ในการทำนายสภาพอากาศ ก็ยังทรงคาดคะเนแนวเคลื่อนตัวของพายุได้ฝุ่นและพายุโซนร้อนได้

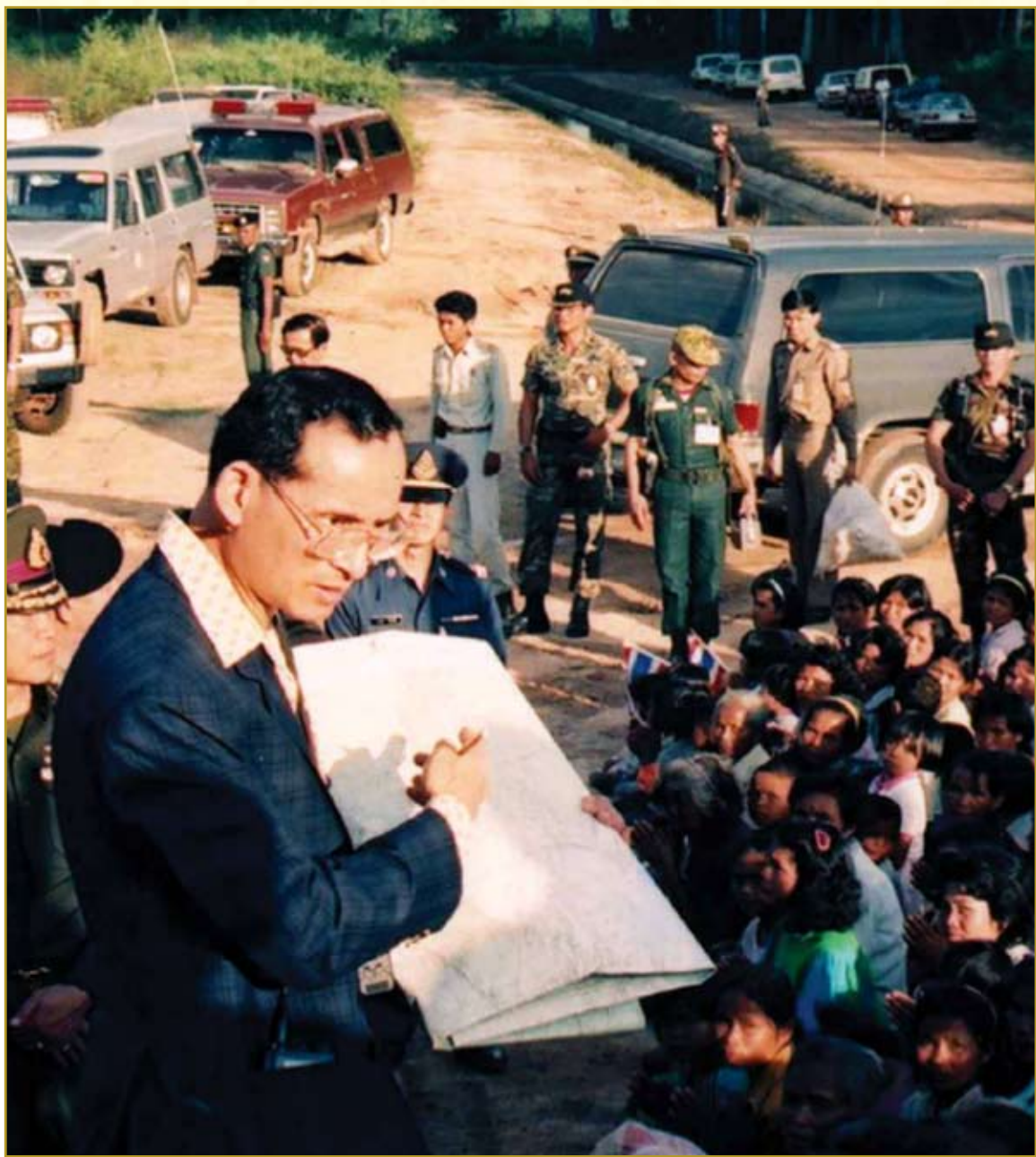
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ทรงสนพระราชหฤทัยในวิทยาการการสำรวจทรัพยากรธรรมชาติด้วยภาพถ่ายทางอากาศและดาวเทียม ทรงนำข้อมูลทางภาพถ่ายทางอากาศและภาพถ่ายจากดาวเทียมมาวางแผนแก้ไขปัญหาการใช้ที่ดินในแหล่งต้นน้ำลำธาร บนภูเขาสูง บนพื้นที่สูง โดยเฉพาะการวางแผนการใช้ลุ่มน้ำทางภาคเหนือของประเทศไทย

ทรงสนพระราชหฤทัยและทรงเข้าร่วมในการสัมมนาการประยุกต์เทคโนโลยีการถ่ายภาพทางอากาศและดาวเทียมในการวางแผนการใช้ที่ดินลุ่มน้ำภาคเหนือของประเทศไทย เมื่อวันที่ ๗ มกราคม พ.ศ. ๒๕๒๓ ณ โรงแรมรินคำ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

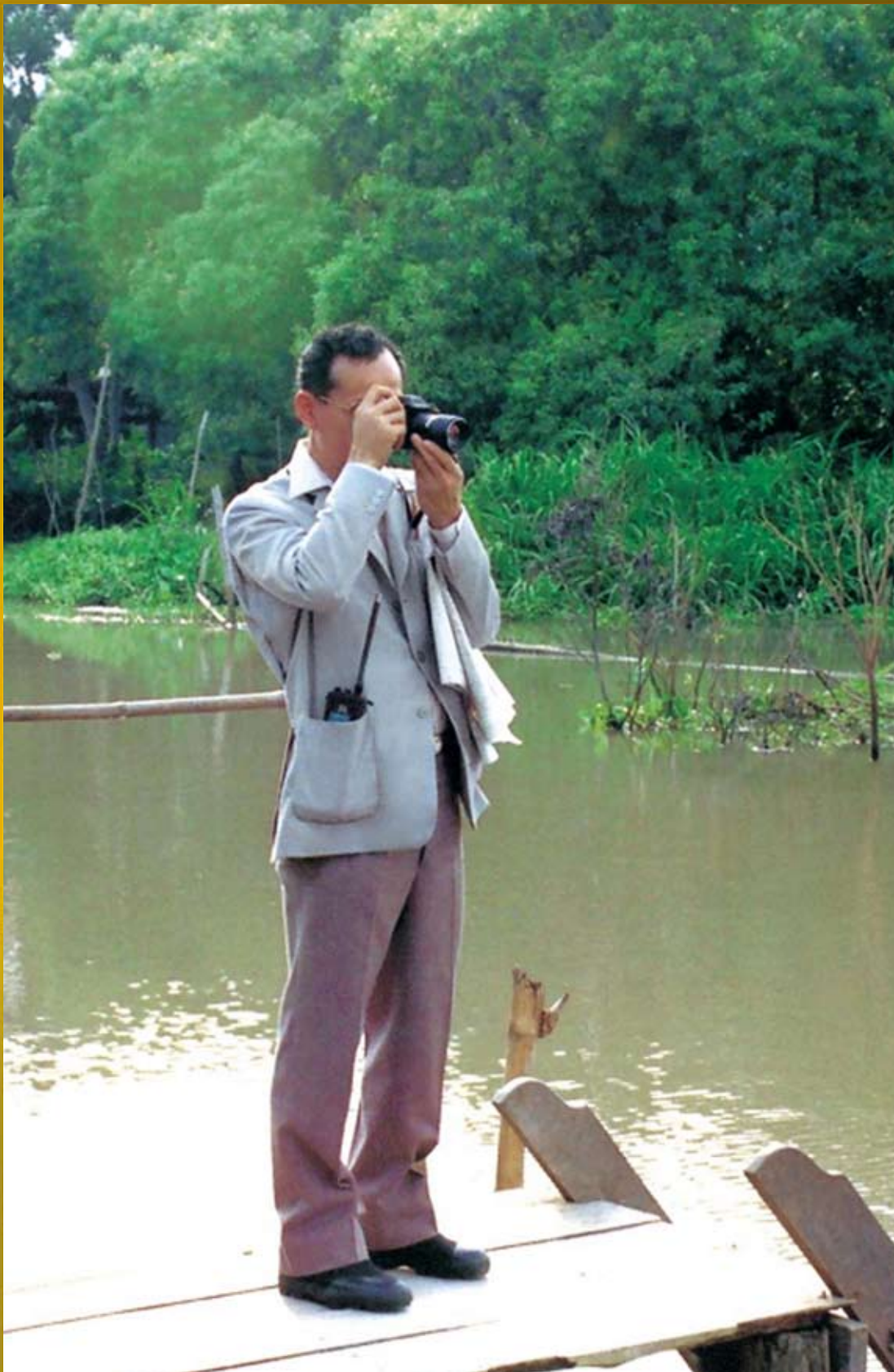
ในคราวที่ภาคใต้ของประเทศไทยประสบปัญหาอุทกภัยอย่างรุนแรงใน เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงแก้ไข ปัญหาความเดือดร้อนของพสกนิกร โดยทรงวินิจฉัย ภาพถ่ายจากดาวเทียม สํารวจทรัพยากร LAND-TM บันทึกภาพเมื่อวันที่ ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑ บริเวณที่เกิดอุทกภัยในจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้ พระองค์ได้ พระราชทานแนวพระราชดำริในการวางแผนช่วยเหลือ ราษฎรที่ได้รับผลกระทบจาก อุทกภัยแก่เจ้าหน้าที่ที่ รับผิดชอบเรื่องนี้ด้วยพระองค์เอง ทำให้ความ ทุกข์ร้อนที่เกิดขึ้นกับพสกนิกรในขณะนั้นผ่านพ้น มาด้วยดี

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงใช้ข้อมูลที่ได้รับจากดาวเทียมสำรวจทรัพยากรเป็นแนวทางในการพระราชทานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่ราษฎรหลายโครงการ เช่น โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากอันเนื่องมาจากพระราชดำริ การแก้ไขปัญหาไฟป่าบริเวณ พรุโต๊ะแดง จังหวัดนราธิวาส การสำรวจพื้นที่ความเสียหายจากไฟป่า ห้วยขาแข้ง ซึ่งส่งผลให้เกิดการพัฒนาการสำรวจข้อมูลระยะไกลในระดับต่างๆ ของประเทศไทยในระยะเวลาต่อมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงงานด้านชลประทาน

พระราชกรณียกิจและโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริด้านชลประทาน การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูก หรือการชลประทาน นับว่าเป็นงานที่มีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ในการช่วยให้เกษตรกรทำการเพาะปลูกได้อย่างสมบูรณ์ตลอดปี ในปัจจุบันพื้นที่การเพาะปลูกส่วนใหญ่ทุกภาค ของประเทศเป็นพื้นที่เพาะปลูกนอกเขตชลประทาน ซึ่งต้องอาศัยเพียงน้ำฝนและน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหลัก ทำให้พืชได้รับน้ำไม่สม่ำเสมอตามที่พืชต้องการ อีกทั้งความผันแปรเนื่องจากฝนตกไม่พอเหมาะกับความต้องการ เป็นผลให้ได้รับผลผลิตไม่ดีเท่าที่ควร พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงให้ความสนพระราชหฤทัยเกี่ยวกับการพัฒนา แหล่งน้ำมากกว่าโครงการพัฒนาอันเนื่องมาจากพระราชดำริประเภทอื่น ทรงให้ความสำคัญในลักษณะ **“น้ำคือชีวิต”** พระราชดำรัสพระราชทาน แก่ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ และคณะฯ ณ สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ ๑๗ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ ความตอนหนึ่งว่า

“...หลักสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภคน้ำใช้ น้ำเพื่อการเพาะปลูก เพราะว่าชีวิตอยู่ที่นั่น ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้า ไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้...”

พระราชดำรัสพระราชทานแก่ผู้อำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการพิเศษ เพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริและคณะฯ ณ สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต เมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2529

การพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำรินั้นมีหลักและวิธีการที่สำคัญ ๆ คือ

๑. การพัฒนาแหล่งน้ำจะเป็นรูปแบบใด ต้องเหมาะสมกับรายละเอียดสภาพภูมิประเทศเสมอ
๒. การพิจารณาวางโครงการพัฒนาแหล่งน้ำ ต้องเหมาะสมกับสภาพแหล่งน้ำธรรมชาติที่มีในแต่ละท้องถิ่นเสมอ
๓. พิจารณาถึงความเหมาะสมในด้านเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น หลีกเลี่ยงการเข้าไปสร้างปัญหาความเดือดร้อนให้กับคนกลุ่มหนึ่งโดยสร้างประโยชน์ให้กับคนอีกกลุ่มหนึ่ง ไม่ว่าประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจเกี่ยวกับการลงทุนนั้นจะมีความเหมาะสมเพียงใดก็ตาม ด้วยเหตุนี้ ในการดำเนินงานโครงการพัฒนา แหล่งน้ำทุกแห่ง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงพระราชทานพระราชดำริไว้ว่า ราษฎรในหมู่บ้านซึ่งได้รับประโยชน์จะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาระยะที่ดิน โดยจัดการช่วยเหลือผู้ที่เสียประโยชน์ตามความเหมาะสมที่จะตกลงกันเอง เพื่อให้ทางราชการสามารถเข้าไปใช้ที่ดินทำการก่อสร้างได้โดยไม่ต้องจัดซื้อที่ดิน ซึ่งเป็นพระบรมราโชบายที่ทรงมุ่งหวังให้ราษฎรมีส่วนร่วมกับรัฐบาล และช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในสังคมของตนเอง และมีความหวงแหนที่จะต้องดูแลบำรุงรักษาส่งก่อสร้างนั้นต่อไป

โครงการพัฒนาแหล่งน้ำอันเนื่องมาจากพระราชดำรินี้สามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและประเทศชาติเป็นส่วนรวมทั้งในระยะสั้นและระยะยาว พอสรุปได้ ดังนี้

๑. ช่วยให้พื้นที่เพาะปลูกมีน้ำอย่างอุดมสมบูรณ์ สามารถทำการเพาะปลูกได้ทั้งฤดูฝนและฤดูแล้ง ช่วยให้ได้ผลผลิตมากขึ้น และสามารถทำการเพาะปลูกครั้งที่สองได้ เป็นการช่วยให้ราษฎรมีรายได้มากขึ้น

๒. ในบางท้องที่เคยมีน้ำท่วมขังจนไม่สามารถใช้ทำการเพาะปลูกได้ หรือไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร โครงการระบายน้ำออกจากพื้นที่ลุ่มอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เช่น บริเวณขอบพรุ ทำให้พื้นที่แห้งลงจนสามารถจัดสรรให้ราษฎรที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองเข้าทำกินได้ ช่วยให้ไม่ไปบุกรุกทำลายป่าเขาที่ทำกินแห่งอื่นๆ ต่อไป ซึ่งเป็นการช่วยรักษาป่าไม้อันเป็นทรัพยากรของชาติไว้ได้

๓. เมื่อมีการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดต่างๆ ไว้ ก็มีการปล่อยพันธุ์ปลา ทำให้ราษฎรตามหมู่บ้านที่อยู่ใกล้เคียงสามารถมีปลาบริโภคภายในครอบครัว หรือเสริมรายได้ขึ้น

๔. ช่วยให้ราษฎรมีน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคที่สะอาดอย่างพอเพียงตลอดปี ทำให้ราษฎรมีสุขภาพพลานามัยดีขึ้น และยังช่วยให้มีแหล่งน้ำสำหรับการเลี้ยงสัตว์ด้วย

๕. บางโครงการเป็นโครงการเพื่อบรรเทาอุทกภัยในเขตชุมชนเมืองใหญ่ๆ เช่น กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ช่วยลดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจทั้งภาคเอกชนและภาครัฐบาลเป็นอันมาก

๖. โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการผลิตไฟฟ้าพลังน้ำ จะช่วยให้ราษฎรที่อยู่ในป่าเขาในท้องที่ทุรกันดารได้มีไฟฟ้าใช้สำหรับแสงสว่างในครัวเรือนได้บ้าง

๗. โครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการรักษาดันน้ำลำธารอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดยการสร้างฝายเก็บกักน้ำบริเวณต้นน้ำลำธารเป็นขั้นๆ พร้อมระบบกระจายน้ำจากฝายต่างๆ ไปสู่พื้นที่สองฝั่งของลำธาร ทำให้พื้นดินชุ่มชื้น ป่าไม้ตามแนวสองฝั่งลำธารเขียวชอุ่มตลอดปี เป็นป่าเปียกสำหรับป้องกันไฟป่าเป็นแนวกระจายไปทั่วบริเวณต้นน้ำลำธาร ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติรักษาความอุดมสมบูรณ์ไว้ต่อไป

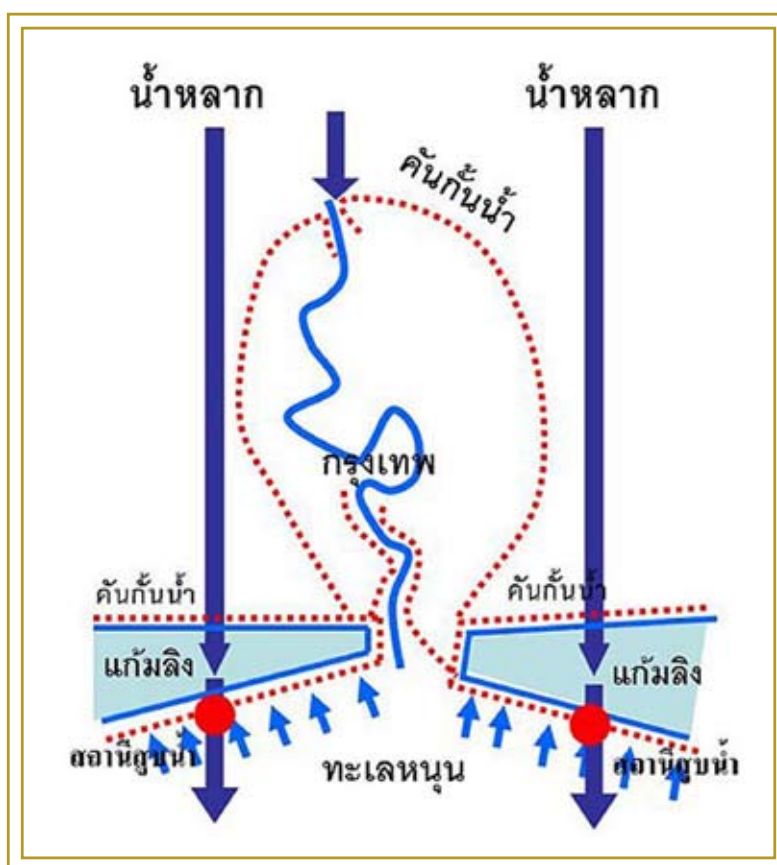
ตัวอย่างโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริเกี่ยวกับการป้องกันอุทกภัยและการพัฒนาแหล่งน้ำ เช่น

โครงการแก้มลิง

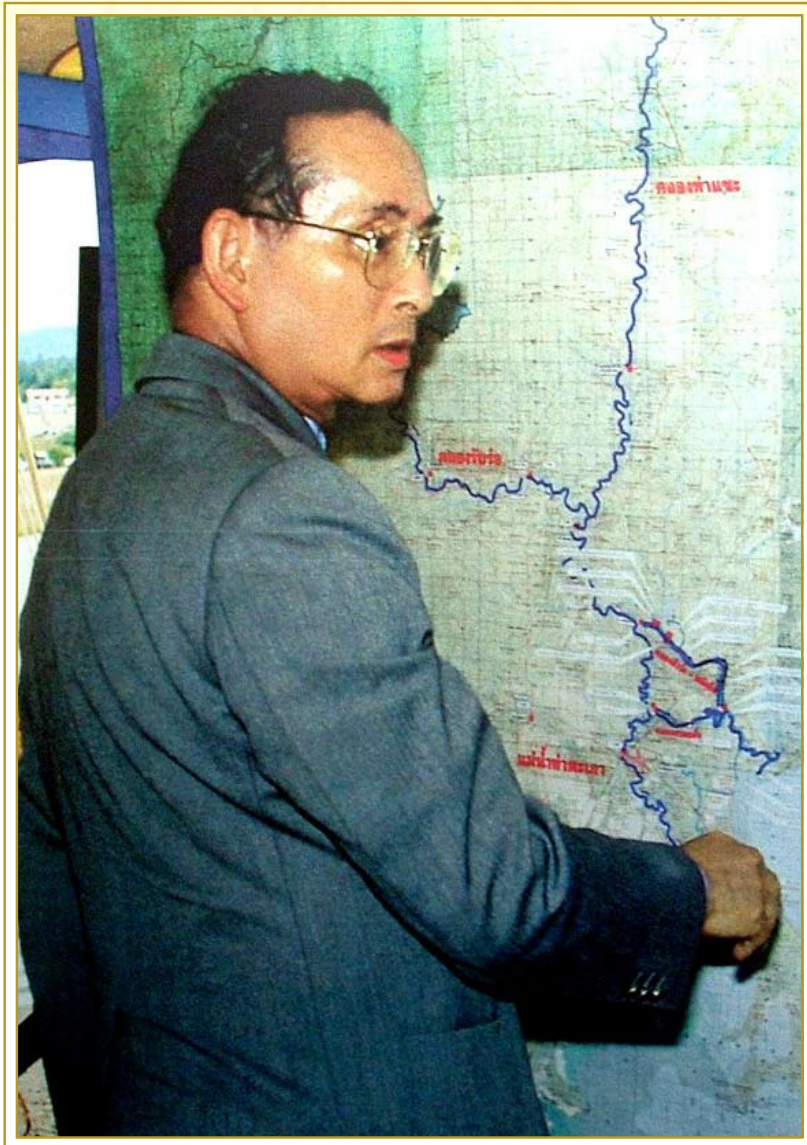
เป็นแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ที่พระราชทานแก่คณะเจ้าหน้าที่ที่ดูแลปัญหาน้ำท่วมในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๘ อันเป็นปีที่เกิดน้ำท่วมใหญ่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ในครั้งนั้นพระองค์ทรงพระราชทานพระราชดำริไว้ ความตอนหนึ่งว่า

“...ลิงโดยทั่วไปถ้าเราส่งกล้วยให้ ลิงก็จะรีบปอกเปลือก เอาเข้าปากเคี้ยวๆ แล้วเอาไปเก็บไว้ที่แก้ม จะกินกล้วยเข้าไปไว้ที่กระพุ้งแก้มได้เกือบทั้งหัว แล้วนำออกมาเคี้ยวและกลืนกินเข้าไปภายหลัง การนำเอากล้วยหรืออาหารมาสะสมไว้ที่กระพุ้งแก้มก่อนการกลืนนี้ เป็นพฤติกรรมตัวอย่างที่จะนำมาใช้ในการระบายน้ำท่วมออกจากพื้นที่น้ำท่วมขัง บริเวณทิศตะวันออกและทิศตะวันตกของแม่น้ำเจ้าพระยา...”

มีการวางแผนพื้นที่แก้มลิงอย่างเป็นระบบ โดยหน่วยงานต่างๆ เช่น กรุงเทพมหานคร กรมชลประทาน เป็นต้น แก้มลิงมี ๓ ขนาด คือ ใหญ่ กลาง เล็ก มีวัตถุประสงค์เพื่อการชะลอน้ำก่อนที่จะจัดการระบายออกในเวลาต่อมาสามารถเป็นได้ทั้งพื้นที่ของรัฐและเอกชน

ปัจจุบัน มีพื้นที่แก้มลิงขนาดใหญ่อยู่ทางฝั่งตะวันออกของกรุงเทพมหานคร เหนือท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยกำหนดในผังการใช้ที่ดินเป็นพื้นที่เขี้ยวลาย ไม่เหมาะกับการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีแก้มลิงเล็กใหญ่กระจายอยู่ทั่ว กรุงเทพมหานคร กว่า ๒๐ จุด

โครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดสงขลา

เป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานเมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ เหตุเนื่องจากเกิดฝนตกหนักติดต่อกันอย่างต่อเนื่องในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๑ ทำให้เกิดอุทกภัยบริเวณอำเภอดำรงวิทยะ และบริเวณใกล้เคียง กรมชลประทานจึงได้สนองพระราชดำริโดยดำเนินการขุดคลองธรรมชาติจำนวน ๕ สาย ทำให้การระบายน้ำจากคลองอยู่ตะกามีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นจากเดิม ต่อมา เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๔๓ ได้เกิดฝนตกหนักมากผิดปกติ ทำให้คลองระบายน้ำที่ขุดไว้ไม่สามารถรองรับปริมาณน้ำจำนวนมากได้ จึงเกิดอุทกภัยบริเวณเทศบาลนครหาดใหญ่และบริเวณใกล้เคียงอีกครั้ง เนื่องจากอำเภอดำรงวิทยะเป็นที่ราบลุ่มแอ่งกะทะและเป็นจุดบรรจบของลำน้ำหลายสายมารวมกัน มีการพัฒนาพื้นที่และมีเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์จากที่ดินอย่างรวดเร็วและไร้ระเบียบ แบบแผน การพัฒนานี้ส่งผลให้เกิดสิ่งก่อสร้างที่กีดขวางทางระบายน้ำตามธรรมชาติ และมีการรื้อล้างทางน้ำธรรมชาติต่างๆ หลายแห่ง จนไม่สามารถระบายน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลาได้สะดวกและปลอดภัย จึงเป็นเหตุ

ให้เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ในปี พ.ศ.๒๕๓๑ และปี พ.ศ.๒๕๔๓ สร้างความเสียหายในชีวิตและทรัพย์สิน กระทบต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคม จึงมีความจำเป็นที่จะต้องหาแนวทางในการป้องกันและบรรเทาอุทกภัย โดยการก่อสร้างโครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ ซึ่งเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ โดย คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๑๙ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๔๓ เห็นชอบในหลักการตามแผนการปฏิบัติการ โครงการพัฒนาและฟื้นฟูพื้นที่ภาคใต้ที่ประสบอุทกภัยในส่วนของโครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่

แนวทางการแก้ไขปัญหาน้ำท่วมอำเภหาดใหญ่

ในปี พ.ศ.๒๕๓๑ ได้เกิดอุทกภัยในลุ่มน้ำคลองอู่ตะเภา ก่อให้เกิดความเสียหายประมาณ ๔,๐๐๐ ล้านบาท และในปี พ.ศ.๒๕๔๓ ได้เกิดความเสียหายรุนแรงอีกครั้ง ทำให้ประชาชนเสียชีวิต ๓๐ คน และเกิดความเสียหายประมาณ ๑๘,๐๐๐ ล้านบาท ส่งผลกระทบต่อสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของภาคใต้ตอนล่างเป็นอย่างมาก และหลังปี พ.ศ.๒๕๓๑ รัฐบาลได้น้อมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมากำหนดแนวทางการแก้ไขและบรรเทาอุทกภัยแบบบูรณาการและยั่งยืน ประกอบด้วยมาตรการหลัก 2 มาตรการ คือ

มาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง

๑. การปรับปรุงทางระบายน้ำตามธรรมชาติ
๒. การจัดทำพื้นที่ปิดล้อม
๓. การจัดทำพื้นที่สีเขียว (ทางระบายน้ำหลาก)
๔. การจัดสร้างอ่างเก็บน้ำ และคลองผันน้ำ

มาตรการไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง

๑. สร้างระบบคาดการณ์และเตือนภัยและการจัดการลุ่มน้ำ
๒. บริหารการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่น้ำท่วมถึง
๓. สร้างระบบให้ความช่วยเหลือเมื่อเกิดอุทกภัย
๔. เสริมสร้างองค์กรและกฎหมาย

ลักษณะของน้ำท่วมอำเภอลำทะเมนชัยจะกระจายตัวเป็นบริเวณกว้างขนานไปกับคลองอุทะมาทั้งสองฝั่ง และเกิดน้ำท่วมในบริเวณชุมชนเทศบาลหลัก เช่น เทศบาลตำบลพะตง, เทศบาลตำบลบ้านพรุ และเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นต้น รายละเอียดพื้นที่น้ำท่วมเนื่องจากอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๓๑ และ พ.ศ. ๒๕๔๓ ดังตารางที่ ๑

ตารางที่ ๑ พื้นที่น้ำท่วมจากอุทกภัยปี พ.ศ. ๒๕๓๑ และ ปี พ.ศ. ๒๕๔๓

เหตุการณ์ อุทกภัย	พื้นที่น้ำท่วม (ตารางกิโลเมตร)	ความลึก น้ำท่วมเฉลี่ย (เมตร)	ความลึก น้ำท่วมสูงสุด (เมตร)	สภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่น้ำท่วม		
				ชุมชน	เกษตรกรรม	อื่นๆ
พ.ศ. ๒๕๓๑	๒๕๓	๒.๐๐	๔.๕๐	๑๓.๒%	๘๕.๑%	๑.๗%
พ.ศ. ๒๕๓๓	๓๒๙	๓.๕๐	๖.๕๐	๑๖.๔%	๘๑.๖%	๒.๑%

ลักษณะและสาเหตุน้ำท่วม

ลักษณะและสาเหตุน้ำท่วมที่มีผลกระทบกับเทศบาลนครหาดใหญ่ แบ่งได้ ๓ กรณี ดังนี้

๑. น้ำท่วมเฉพาะถิ่น น้ำท่วมซึ่งที่เกิดจากฝนตกหนักในพื้นที่ชุมชนเป็นบริเวณเล็กๆ เช่น พื้นที่บางส่วนของชุมชนและหมู่บ้านจันทรวีโรจน์ ชุมชนรัตนอุทิศ ชุมชนคอหงส์ ฯลฯ ทำให้เกิดน้ำท่วมซึ่งเป็นหย่อมๆ เนื่องจากน้ำท่าที่ไหลจากชุมชนมีปริมาณเกินกว่าที่ท่อระบายน้ำของชุมชนสามารถรับได้ น้ำก็จะไหลล้นท่อระบายน้ำเข้าไปในถนนและไหลลงสู่ที่ลุ่มต่ำในชุมชน

ความรุนแรงของน้ำท่วมซึ่งเฉพาะถิ่น ตามปกติจะมีขนาดจำกัด ถ้าพื้นที่ลุ่มต่ำสามารถระบายน้ำลงสู่ทางน้ำธรรมชาติได้ตามปกติ แต่ถ้าทางน้ำธรรมชาติตื้นเขินหรือถูกทำลายไป น้ำจะคงค้างอยู่ในพื้นที่ลุ่มต่ำเป็นเวลานาน ดังนั้นการรักษาทางน้ำธรรมชาติให้คงสภาพรวมทั้งการฟื้นฟูบูรณะตามช่วงเวลาที่กำหนดจึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากทางน้ำธรรมชาติจะเป็นกึ่งกันสาขของพื้นที่ธรรมชาติของพื้นที่ลุ่มน้ำย่อย ถ้าไม่มี Backwater effect จากทางน้ำธรรมชาติของพื้นที่ลุ่มน้ำย่อย การท่วมซึ่งแบบเฉพาะถิ่นจะขยายมากขึ้นตามผลกระทบของ Backwater effect

๒. น้ำท่วมเนื่องจากพื้นที่ลุ่มน้ำย่อยรอบๆ เทศบาลนครหาดใหญ่ น้ำท่วมที่เกิดจากฝนตกเป็นบริเวณกว้างครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำย่อย ทำให้เกิดน้ำหลากไหลบ่าตามทางน้ำธรรมชาติ หากขนาดน้ำหลากเกินความสามารถรับได้ของทางน้ำธรรมชาติ น้ำจะไหลบ่าเข้าไปในพื้นที่ทุ่งน้ำท่วมของทางน้ำธรรมชาติ ทำให้เกิด น้ำท่วมเป็นบริเวณกว้างทั้งนี้ความรุนแรงของน้ำท่วมจะขึ้นอยู่กับขนาดของน้ำหลากที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำย่อย รวมทั้งสิ่งกีดขวางทางน้ำธรรมชาติและพื้นที่ทุ่งน้ำท่วม เช่น การถมดิน และการสร้างถนนตัดผ่านทางน้ำธรรมชาติ และพื้นที่ทุ่งน้ำท่วม

๓. น้ำท่วมเนื่องจากน้ำล้นตลิ่งคลองอุตะเภา น้ำท่วมที่เกิดจากฝนตกเป็นบริเวณกว้างครอบคลุม ทุกพื้นที่ ลุ่มน้ำย่อยของพื้นที่ลุ่มน้ำ (เช่น ลุ่มน้ำย่อยต่างๆ ของคลองอุตะเภา ตั้งแต่อำเภอสะเดาจนถึงทะเลสาบสงขลา) ทำให้น้ำ หลากขนาดใหญ่ไหลบ่ามาตามคลองแม่น้ำ หากปริมาณน้ำหลากที่เกิดขึ้นเกินความสามารถรับได้ของคลอง และแม่น้ำ น้ำก็จะไหลบ่าเข้าไปในพื้นที่ทุ่งน้ำท่วม ทำให้เกิดน้ำท่วมเป็นบริเวณกว้าง ทั้งนี้ความรุนแรงของน้ำท่วมจะขึ้นอยู่กับขนาด ของน้ำหลากที่เกิดขึ้นในพื้นที่ลุ่มน้ำ รวมทั้งสิ่งกีดขวางคลอง แม่น้ำและพื้นที่ทุ่งน้ำท่วม

แนวทางการแก้ไขปัญหาโดยมาตรการใช้สิ่งก่อสร้าง

๑. ขุดลอกคลองธรรมชาติ ๔ สาย ความยาว ๔๖.๕๐๐ กิโลเมตร เพื่อขุดลอกและขุดขยายคลองธรรมชาติ ให้สามารถช่วยระบายน้ำได้เร็วขึ้น ประกอบด้วย คลองอุตะเภา คลองอุตะเภาแยก ๑ คลองอุตะเภาแยก ๒ และ คลองท่าช้าง - บางกล้า

๒. ขุดคลองระบายน้ำ ร.๑ พร้อมอาคารประกอบ เป็นคลองระบายน้ำสายหลักในการผันน้ำจากคลองอุตะเภา อ้อมเมืองหาดใหญ่ลงสู่ทะเลสาบสงขลาโดยตรง ความยาว ๒๑.๓๔๓ กิโลเมตร สามารถระบายน้ำได้ ๔๖๕ ลูกบาศก์เมตร ต่อวินาที โดยมีอาคารควบคุมปริมาณน้ำประกอบด้วย ประตูระบายน้ำคลองอุตะเภา ประตูระบายน้ำบ้านหน้าควน และประตูระบายน้ำบางหยี

๓. ชุดคลองระบายน้ำ ร.๓ พร้อมอาคารประกอบ เป็นคลองแบ่งน้ำเพื่อช่วยระบายน้ำจากคลองคูเต่าตอนนอกเมืองหาดใหญ่ ซึ่งจะช่วยบรรเทาอุทกภัยให้กับพื้นที่ริมฝั่งคลองคูเต่าตอนล่าง ความยาว ๘.๒๐๐ กิโลเมตร สามารถระบายน้ำได้ ๑๙๕ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยมีอาคารควบคุมปริมาณน้ำประกอบด้วย ประตูระบายน้ำปลายคลอง

๔. ชุดคลองระบายน้ำ ร.๔ พร้อมอาคารประกอบ เป็นคลองแบ่งน้ำจากคลองเตยตามเขตทางรถไฟสายหาดใหญ่ - สงขลา และรับน้ำจากคลองระบายน้ำ ร.๕ ลงสู่ทะเลสาบสงขลา ผ่านทางคลองระบายน้ำ ร.๓ ความยาว ๖.๙๒๐ กิโลเมตร สามารถระบายน้ำได้ ๕๕ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยมีอาคารควบคุมปริมาณน้ำประกอบด้วย ประตูระบายน้ำกลางคลอง

๕. ชุดคลองระบายน้ำ ร.๕ พร้อมอาคารประกอบ เป็นคลองระบายน้ำจากบริเวณสามแยกคอหงส์ออกทะเลสาบสงขลา ผ่านคลองระบายน้ำ ร.๔ และ ร.๓ ตามลำดับ ความยาว ๒.๖๖๐ กิโลเมตร สามารถระบายน้ำได้ ๓๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที

๖. ชุดคลองระบายน้ำ ร.๖ พร้อมอาคารประกอบ เป็นคลองผันน้ำจากคลองเรียนและแก้มลิงของเทศบาลนครหาดใหญ่ไปลงคลองหวัะ เพื่อระบายน้ำลงสู่ทะเลสาบสงขลาผ่านคลองระบายน้ำ ร.๑ ช่วยบรรเทาอุทกภัยพื้นที่ตอนล่างของคลองเรียน ความยาว ๓.๑๖๐ กิโลเมตร สามารถระบายน้ำได้ ๕๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที โดยมีอาคารควบคุมปริมาณน้ำประกอบด้วย ประตูระบายน้ำและท่อระบายน้ำคลองเรียน

๗. ชุดคลองระบายน้ำ ๑๗. ร.๑ พร้อมอาคารประกอบ ความยาว ๔.๖๒๐ กิโลเมตร ประกอบด้วย ประตูระบายน้ำ ๑๗. ร.๑

๘. ชุดคลองระบายน้ำ ๑๗. ๑๗. ร.๑ ความยาว ๐.๕๖๗ กิโลเมตร ประกอบด้วย ประตูระบายน้ำคลองต่ำและประตูระบายน้ำคลองवाद

การเปรียบเทียบปัญหาน้ำท่วม ก่อนและหลังก่อสร้างโครงการบรรเทาอุทกภัยหาดใหญ่

ก่อนการก่อสร้างโครงการบรรเทาอุทกภัยหาดใหญ่

พื้นที่น้ำท่วมที่สำคัญในลุ่มน้ำคลองอุตะเถาแบ่งได้เป็น ๓ โซน คือ

๑. พื้นที่เหนือทางหลวงแผ่นดินสาย ๔๓ (พัทลุง ปัตตานี) พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตรกรรมและชุมชนชนบท เช่น เทศบาลตำบลบ้านพรุ เทศบาลตำบลพะตง เทศบาลตำบลพังงา และพื้นที่ในอำเภอสะเตา เนื่องจากเขตเมืองตั้งอยู่เรียงรายตามแนวคลองอุตะเถา และขีดความสามารถของการระบายน้ำ ไม่เพียงพอจึงประสบปัญหาน้ำท่วมซ้ำซากทุกปี

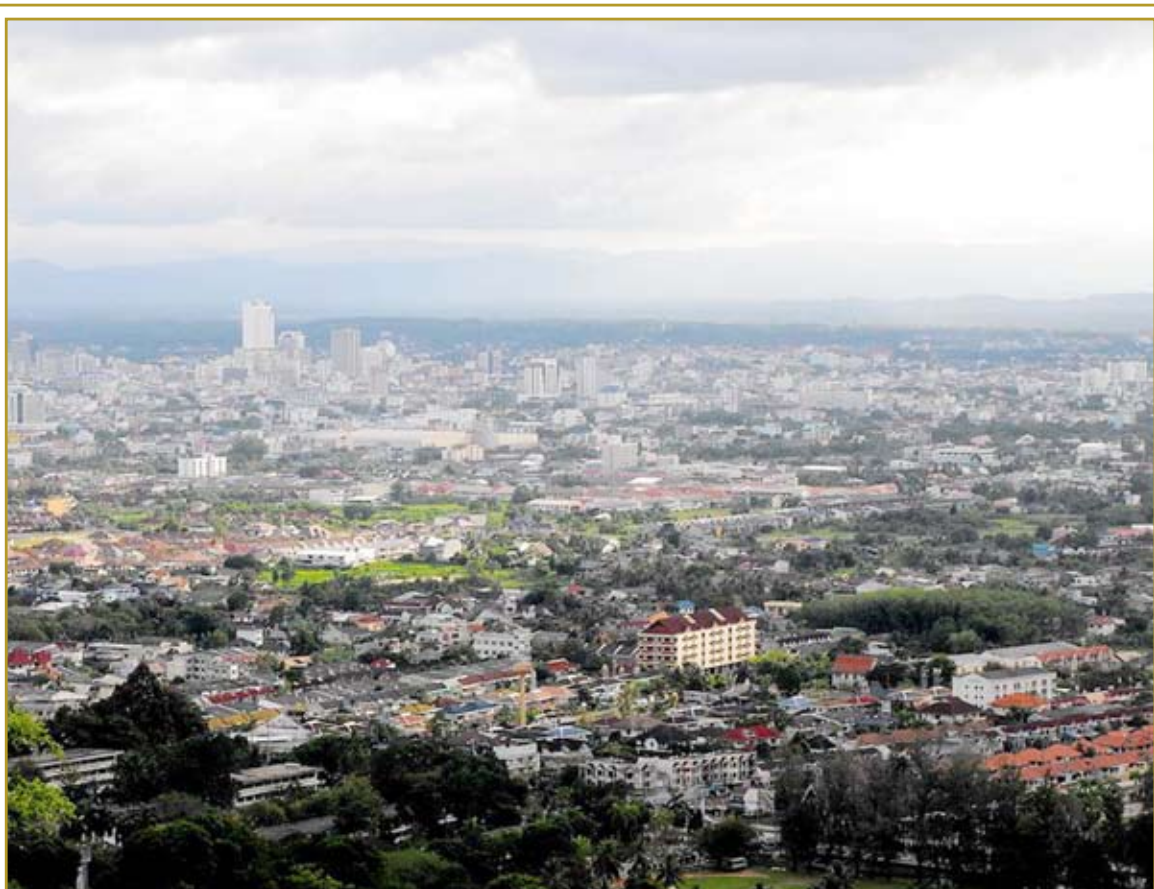
๒. พื้นที่ระหว่างทางหลวงแผ่นดินสาย ๔๓ (พัทลุง ปัตตานี) และทางหลวงแผ่นดินสาย ๔๑๔ (ลพบุรีราเมศวร์) เป็นพื้นที่ชุมชนหนาแน่น เป็นจุดบรรจบของคลองหะ คลองต่ำ คลองวาด กับคลองอุตะเถา จึงทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมฉับพลันได้ เนื่องจากการเปลี่ยนระดับน้ำอย่างรวดเร็วในคลองอุตะเถา และปริมาณน้ำที่ไหลเอ่อล้นตลิ่งคลองธรรมชาติ

๓. พื้นที่ที่อยู่ใต้ทางหลวงแผ่นดินสาย ๔๑๔ (ลพบุรีราเมศวร์) จนถึงทะเลสาบสงขลา การใช้ประโยชน์ของที่ดินส่วนใหญ่เป็นพื้นที่การเกษตรกรรมและชุมชนชนบท ยกเว้น เทศบาลเมืองคลองแหที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว พื้นที่ริมทะเลสาบสงขลา มีการใช้พื้นที่เพื่อทำนาเกลือ ทำให้มีการสร้างคันปิดล้อมพื้นที่เป็นอุปสรรคต่อการระบายน้ำ จึงทำให้พื้นที่เกิดปริมาณน้ำท่วมซ้ำ

๓. พื้นที่ที่อยู่ใต้ทางหลวงแผ่นดินสาย ๔๑๔ (ลพบุรีราเมศวร์) จนถึงทะเลสาบสงขลา เป็นพื้นที่ด้านท้ายน้ำของคลองระบายน้ำ ร.๑ คลองระบายน้ำ ร.๓ และคลองระบายน้ำ ร.๔ ซึ่งจะสามารถระบายน้ำท่วมขังที่เกิดขึ้นในพื้นที่ได้เร็วขึ้น ปริมาณน้ำไม่ท่วมขังพื้นที่เป็นระยะเวลานานๆ เหมือนที่ผ่านมา

สรุปโครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่

โครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่ก่อให้เกิดประโยชน์มหาศาลต่อชุมชนเมืองในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งเป็นเขตเศรษฐกิจสำคัญในยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ แต่พื้นที่ชุมชนที่อยู่รายรอบเทศบาลนครหาดใหญ่อาจจะได้รับผลกระทบบ้าง เช่น เทศบาลเมืองคอหงส์ เทศบาลเมืองคลองแห และอำเภอบางกล่ำ เป็นต้น ผลกระทบที่เกิดขึ้นจะไม่ร้ายแรงถ้ามีการบริหารจัดการน้ำที่ดี ทั้งในด้านของการใช้สิ่งก่อสร้างและไม่ใช้สิ่งก่อสร้าง โครงการบรรเทาอุทกภัยอำเภอหาดใหญ่จะเสร็จสิ้นสมบูรณ์ตามแนวพระราชดำริ ก็ต้องมีการก่อสร้างระบบป้องกันภัยจากน้ำอีกหลายอย่าง เนื่องจากการวางโครงการทั้งระบบไม่สามารถดำเนินการได้ทั้งหมด อาจจะติดขัดในเรื่องของงบประมาณ ปัญหาสิ่งแวดล้อม และปัญหามวลชน เช่น การก่อสร้างคันกันน้ำท้ายลำคลองระบายน้ำ ร.๑ การก่อสร้างสถานีสูบน้ำปลายลำคลองระบายน้ำ ร.๑ เพื่อช่วยระบายน้ำกรณีน้ำทะเลหนุนสูง การก่อสร้างระบบระบายน้ำริมคลองระบายน้ำตลอดจนการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ และฝายชะลอน้ำบริเวณต้นน้ำสำคัญๆ เป็นต้น

โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สภาพทั่วไป ลุ่มน้ำปากพนัง ตั้งอยู่ทางตอนใต้ของจังหวัดนครศรีธรรมราช ครอบคลุมพื้นที่รวม ๑๓ อำเภอ คือ พื้นที่ทั้งหมดของอำเภopakพนัง อำเภอเชียรใหญ่ อำเภอหัวไทร อำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอชะอวด อำเภอ ร่อนพิบูลย์ อำเภอจุฬาภรณ์ พื้นที่บางส่วนของอำเภอลานสกา อำเภอพระพรหม และอำเภอเมืองนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช รวมทั้งพื้นที่บางส่วนของอำเภอควนขนุน อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง และอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา รวมพื้นที่ประมาณ ๑.๙ ล้านไร่ เป็นพื้นที่มากกว่า ๕๐๐,๐๐๐ ไร่ มีประชากรประมาณ ๖๐๐,๐๐๐ คน อดีตของลุ่มน้ำแห่งนี้ เคยเป็นพื้นที่ลุ่มที่มีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพาะปลูก มีการทำนา มากที่สุดโดยอาศัยน้ำจากแม่น้ำปากพนังซึ่งเป็นแม่น้ำสายสำคัญของลุ่มน้ำปากพนัง จึงเป็นแหล่งปลูกข้าวของภาคใต้ รวมทั้งเป็นศูนย์กลางแห่งความเจริญรุ่งเรืองต่างๆ ด้าน จนเป็นที่รู้จักของผู้คนกันอย่างกว้างขวาง ในนาม **“เมืองแห่งข้าวอันน้ำ”**

เมื่อเวลาผ่านไป **“ลุ่มน้ำปากพนัง”** ที่เคยอุดมสมบูรณ์กลับมีปัญหาจากสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไป จำนวน ประชากรที่เพิ่มมากขึ้น ความต้องการใช้น้ำย่อมมีปริมาณมากขึ้นด้วย แต่ป่าไม้ต้นน้ำลำธารกลับลดลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ปริมาณน้ำจืดที่เคยดูดซับไว้ แล้วทยอยปล่อยลงในแม่น้ำปากพนังและลำน้ำสาขาในช่วงฤดูแล้งลดลงด้วย น้ำจืด ที่เคยมีใช้ปีละ ๘-๙ เดือน ลดลงเหลือปีละ ๓ เดือนเท่านั้น และเนื่องจากลักษณะของแม่น้ำปากพนังมีระดับท้องน้ำ อยู่ต่ำกว่าระดับน้ำทะเลและความลาดชันน้อย เมื่อน้ำจืดทางด้านต้นน้ำมีปริมาณน้อย ทำให้น้ำเค็มสามารถรุกเข้าเข้าไป ในแม่น้ำปากพนังและลำน้ำสาขาเป็นระยะทางเกือบ ๑๐๐ กิโลเมตร นอกจากนี้ ตอนใต้ของลุ่มน้ำปากพนังยังมี **“พรุควนเคร็ง”** ซึ่งเป็นพื้นที่ลุ่มขนาดใหญ่ ประมาณ ๒๐๐,๐๐๐ ไร่ มีน้ำท่วมขังตลอดปี มีสารไฟรที่อยู่ในชั้นดิน ทำให้ดินมีสภาพเป็นกรด และมีปัญหาน้ำเปรี้ยว ราษฎรไม่สามารถใช้ประโยชน์เพื่อการเกษตรได้ รวมทั้งน้ำเน่าเสีย จากการทำนาทิ้งได้ไหลลงในลำน้ำต่างๆ จนไม่สามารถนำไปใช้เพื่อการเพาะปลูกได้ กลายเป็นปัญหาข้อขัดแย้งระหว่าง ชาวนาข้าวและชาวนากุ้งอีกด้วย ปัญหาอุทกภัยในช่วงฤดูฝนเนื่องจากมีปริมาณฝนตกมาก แต่พื้นที่ลุ่มน้ำเป็นพื้นที่ลุ่มราบแบน มีความลาดชันน้อย อุทกภัยมักจะเกิดในช่วงน้ำทะเลหนุนสูง ระบายน้ำออกสู่ทะเลได้ยาก จึงทำความเสียหาย ให้แก่พื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่ชุมชนเมืองเป็นบริเวณกว้าง

น้ำจืดขาดแคลน น้ำเค็ม น้ำเปรี้ยว และน้ำเสีย จึงเป็นปัญหาที่ชาวลุ่มน้ำปากพนังต้องเผชิญ การทำนาไม่ได้ผล ผลผลิตต่ำ ราษฎรมีฐานะยากจน การพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังตามแนวพระราชดำริ จึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยพลิกฟื้น ความอุดมสมบูรณ์ให้กลับคืนสู่ลุ่มน้ำปากพนังดังเช่นในอดีต

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานพระราชดำริเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เพื่อช่วยเหลือราษฎรหลายครั้ง

ครั้งแรก เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. ๒๕๓๑ หลังจากเกิดน้ำท่วมใหญ่เมื่อเดือนพฤศจิกายน

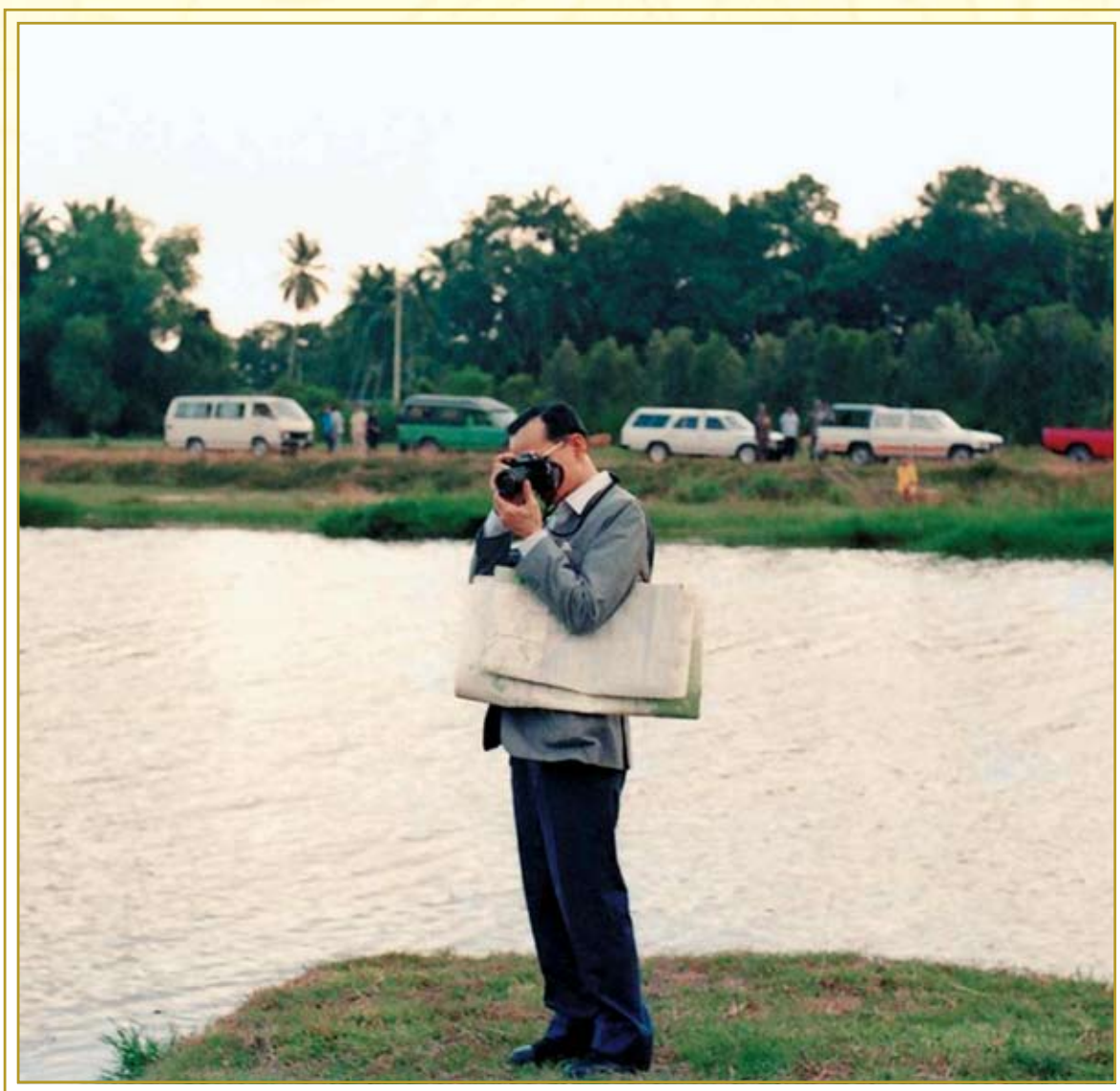
ครั้งต่อมาเมื่อวันที่ ๙ และ ๑๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๕ ณ สถานีสูบน้ำโคกภูแว ตำบลพร่อน อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส และสถานีสูบน้ำบ้านตอหลัง อำเภอตากใบ จังหวัดนราธิวาส ตามลำดับ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริ แก่กรมชลประทานให้พิจารณาก่อสร้างประตู ระบายน้ำปากพนัง ที่อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อป้องกันน้ำเค็มรุกเข้าและเก็บกักน้ำจืด พร้อมกับการก่อสร้างระบบคลองระบายน้ำเพื่อ บรรเทาปัญหาน้ำท่วม และระบบกระจายน้ำเพื่อการเพาะปลูกในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง

ครั้งสำคัญที่สุด เมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ ได้พระราชทานพระบรมราชวโรกาสให้คณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาลุ่มน้ำปากพนังอันเนื่องมาจากพระราชดำริ เข้าเฝ้าฯ ณ พระตำหนัก ทักษิณ ราชนิเวศน์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้พระราชทานพระราชดำริเพิ่มเติมความตอนหนึ่งว่า

“...ทำประตูน้ำที่ปากแม่น้ำห่างจากตัวอำเภอปากพนังประมาณ ๓ กิโลเมตร ก็พิจารณาว่าจะแก้ปัญหาทั้งหมด ซึ่งหมายความว่า เป็นกุญแจสำคัญของโครงการฯ จะแก้ไขปัญหาดังแต่ น้ำแล้ง น้ำท่วม น้ำเค็ม และสามารถที่จะให้ประชาชนมีน้ำบริโภคและน้ำทำการเกษตร แม้ว่าประตูน้ำอันเดียวนี้อาจจะไม่แก้ไขปัญหาดังกล่าว ซึ่งจะต้องสร้างหรือทำโครงการต่อเนื่อง หากแต่ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จากอันนี้จะทำอะไร ได้ทุกอย่างและแยกออกมาเป็นโครงการ...”

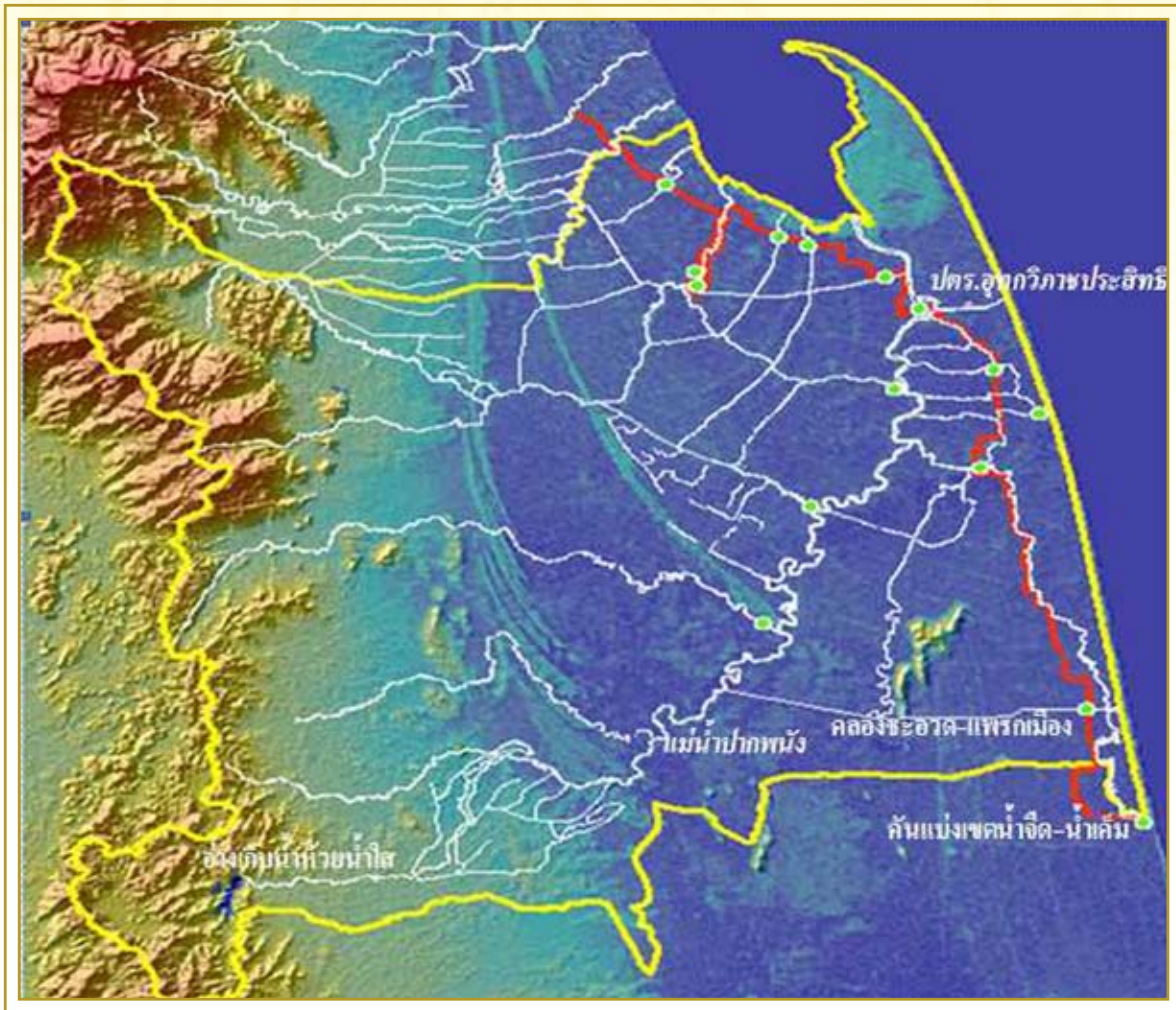
แนวทางการแก้ไขปัญหาดังตามแนวพระราชดำริ สรุปได้ดังนี้

๑. เร่งดำเนินการก่อสร้างประตูระบายน้ำปากพนังให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพราะเป็นจุดเริ่มต้นและเป็นงานหลักในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว การขาดแคลนน้ำจืดเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภค
๒. การแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในพื้นที่ทำกินของราษฎร ควรดำเนินการ ดังนี้
 - ๒.๑ ขุดคลองระบายน้ำฉุกเฉินพร้อมก่อสร้างอาคารควบคุมปากคลอง เพื่อระบายน้ำจากแม่น้ำปากพนังออกทะเลกรณีที่เกิดอุทกภัย
 - ๒.๒ ขุดขยายคลองทำพญาพร้อมก่อสร้างประตูระบายน้ำริมทะเลเพื่อระบายน้ำออกอีก ทางหนึ่ง
 - ๒.๓ ขุดลอกคลองบ้านกลาง คลองปากพนัง คลองหน้าโกฏี พร้อมก่อสร้างประตูระบายน้ำเลี้ยว (ก่อสร้างบริเวณบ้านเลี้ยว) และประตูระบายน้ำหน้าโกฏี เพื่อระบายน้ำลงทะเลให้เร็วขึ้น
 - ๒.๔ ขุดคลองระบายน้ำชะวอด-แพรกเมือง พร้อมก่อสร้างประตูระบายน้ำเพื่อช่วยระบายน้ำออกจากพื้นที่โครงการฯ ลงสู่ทะเลกรณีเกิดอุทกภัย
๓. กำหนดแนวเขตให้ชัดเจนและเหมาะสมเพื่อแยกพื้นที่น้ำจืดและพื้นที่น้ำเค็มออกจากกันให้แน่นอน โดยกำหนดให้ทิศตะวันออกของคลองปากพนัง (คลองหัวไทร) เป็นพื้นที่น้ำเค็ม โดยมอบให้กรมประมงก่อสร้างอาคารบังคับน้ำ จัดระบบชลประทานน้ำเค็ม ทั้งนี้ให้กรมชลประทาน กรมประมง ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องร่วมกันพิจารณาหาแนวเขตที่เหมาะสมที่สุด
๔. พื้นที่ทางทิศตะวันตกของลุ่มน้ำปากพนังเป็นเทือกเขาสูง ให้พิจารณาวางโครงการและก่อสร้าง อ่างเก็บน้ำหรือฝายทดน้ำ เพื่อช่วยเหลือพื้นที่การเกษตรเพื่อการอุปโภคบริโภค และช่วยบรรเทาอุทกภัยในพื้นที่ตอนล่าง

การบริหารงานโครงการ การดำเนินงานพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง เป็นรูปแบบใหม่ตามแนวพระราชดำริ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันพัฒนาและแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ แบบเบ็ดเสร็จ ครบวงจรและสอดคล้องกัน ในรูปแบบคณะกรรมการบริหารโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ประกอบด้วย อธิบดีหรือหัวหน้าส่วนราชการ ที่เกี่ยวข้อง ร่วมเป็นคณะกรรมการ โดยมี ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน คณะกรรมการบริหารโครงการ และได้แต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการ ๖ คณะ และตั้งกองอำนวยการเพื่อดูแลและดำเนินการให้สอดคล้องกัน

การดำเนินงานโครงการ กรมชลประทานได้สนองพระราชดำริดำเนินการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนังด้วยการ ศึกษาความเหมาะสมและศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) เสร็จเมื่อ เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๓๗ โดย บริษัท พอลคอนซัลแตนท์ จำกัด บริษัท เซาท์อีสต์เอเชียเทคโนโลยี จำกัด และ บริษัท ครีเอทีฟเทคโนโลยี จำกัด (ดำเนินการศึกษาความเหมาะสมและศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมพร้อมกัน) ซึ่งได้ออกแบบแล้วเสร็จเมื่อเดือน พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๗

รายงานการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม ผ่านความเห็นชอบของสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๘ และคณะรัฐมนตรีได้ให้ความเห็นชอบและอนุมัติให้เปิดโครงการ เมื่อวันที่ ๗ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๓๘

สถานที่ดำเนินการ หมู่ ๕ ตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ลักษณะโครงการ มีรายละเอียดสรุป ดังนี้

๑. งานก่อสร้างประตูปรับน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์ (ปากพนัง) และอาคารประกอบ

๑.๑ ประตูปรับน้ำอุทกวิทยาประสิทธิ์ สร้างที่บ้านบางปี่ ตำบลหูล่อง อำเภอปากพนัง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นอาคารคอนกรีตเสริมเหล็ก ขนาดบานระบายกว้าง ๒๐.๐ เมตร จำนวน ๑๐ ช่อง (บานระบายเดี่ยว ๖ ช่อง และบานระบายคู่ ๔ ช่อง) สามารถระบายน้ำได้ ๑,๔๒๖ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที เพื่อป้องกันน้ำเค็มรุกล้ำพื้นที่เกษตรกรรมและเก็บน้ำจืดไว้ในแม่น้ำปากพนังและคลองสาขา เพื่อการเกษตรและรักษาระดับน้ำในแม่น้ำปากพนังให้เหนือชั้นสารไฟรท์ เพื่อป้องกันน้ำเปรี้ยว

๑.๒ บันไดปลาและทางปลาลอด ตั้งอยู่ทั้งสองข้างของอาคารประตูปรับน้ำ สำหรับให้วงจรชีวิตของสัตว์น้ำเป็นไปอย่างธรรมชาติ

๑.๓ ประตูเรือสัญจร กว้าง ๖.๐๐ เมตร สำหรับให้เรือและพาหนะทางน้ำต่างๆ ผ่านไปได้

- ๑.๔ ทำนบกั้นดิน ปิดกั้นลำน้ำเดิม ยาว ๒๒๒ เมตร
- ๑.๕ ระบบโทรมาตรอัตโนมัติ จำนวน ๓๑ แห่ง สำหรับตรวจวัดสถานการณ์ของน้ำในแม่น้ำปากพนัง และลำน้ำสาขา ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลในการจัดสรรการใช้น้ำและบรรเทาอุทกภัย
๒. งานก่อสร้างระบบระบายน้ำ
- ทำหน้าที่ระบายน้ำและป้องกันน้ำเค็ม โดยก่อสร้างคลองระบายน้ำเพิ่มเติม พร้อมประตูระบายน้ำ ๓ แห่ง และชุดลอกคลองเดิม พร้อมประตูระบายน้ำ ๑ แห่ง รวม ๔ แห่ง ประกอบด้วย
- ๒.๑ คลองชะวอด-แพรกเมือง ก้นคลองกว้าง ๑๕๐ เมตร ลึก ๕ เมตร ยาวประมาณ ๒๗ กิโลเมตร พร้อมประตูระบายน้ำ สามารถระบายน้ำได้ ๕๔๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที
- ๒.๒ คลองปากพนัง (หน้าโกฏี) ก้นคลองกว้าง ๑๐๐ เมตร ลึก ๓.๕๐ เมตร ยาวประมาณ ๗.๕ กิโลเมตร พร้อมประตูระบายน้ำคลองปากพนัง (เสือหึ่ง) สามารถระบายน้ำได้ ๓๕๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที
- ๒.๓ คลองบางโค-ท่าพญา ก้นคลองกว้าง ๒๐ เมตร ลึก ๓ เมตร ยาวประมาณ ๑๖ กิโลเมตร พร้อมประตูระบายน้ำ สามารถระบายน้ำได้ ๑๓๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที
- ๒.๔ คลองระบายน้ำจุกเงิน ก้นคลองกว้าง ๕๖ เมตร ลึก ๓.๕ เมตร ยาวประมาณ ๕ กิโลเมตร พร้อมประตูระบายน้ำ สามารถระบายน้ำได้ ๒๑๐ ลูกบาศก์เมตรต่อวินาที
๓. งานก่อสร้างระบบส่งน้ำ พื้นที่ชลประทาน ๕๒๑,๕๐๐ ไร่ แบ่งออกเป็น
- ๓.๑ ระบบส่งน้ำแบบสูบน้ำโดยกรมชลประทาน พื้นที่ เอ็มซี๑ (MC1) และ เอ็มซี ๒ (MC2) พื้นที่ชลประทาน ๔๐,๙๐๐ ไร่
- ๓.๒ ระบบส่งน้ำแบบสูบน้ำโดยเกษตรกร พื้นที่ เอ็มดี๑ (MD1) ถึง เอ็มดี๘ (MD8) พื้นที่ชลประทาน ๔๓๙,๑๐๐ ไร่
- ๓.๓ ระบบท่อส่งน้ำและอาคารประกอบในนิคมสวนสนุน พื้นที่ชลประทาน ๑๗,๐๐๐ ไร่
- ๓.๔ ระบบส่งน้ำโครงการฝายคลองไม้เลียบสวนขยายพื้นที่ชลประทาน ๒๔,๐๐๐ ไร่
๔. งานก่อสร้างคันแบ่งเขตน้ำจืดน้ำเค็ม เพื่อแบ่งพื้นที่ใช้ประโยชน์จากการพัฒนาให้ชัดเจน โดยใช้แนวถนนเดิมของ รพช. เป็นส่วนใหญ่ ห่างจากชายทะเล ประมาณ ๓-๕ กิโลเมตร ทางด้านทิศตะวันออกเลียบถนนชายทะเล และด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือของอ่าวปากพนัง เป็นระยะทางยาวประมาณ ๙๑.๕ กิโลเมตร และอาคารบังคับน้ำตามแนวคันกั้นน้ำ จำนวน ๒๒ แห่ง

ประโยชน์ของโครงการ

๑. ป้องกันการรุกล้ำของน้ำเค็มเข้าไปทำลายพื้นที่การเกษตร
๒. เก็บกักน้ำจืดไว้ในลำน้ำปากพนังและลำน้ำสาขาได้ประมาณ ๗๐ ล้านลูกบาศก์เมตร เพื่อการอุปโภค-บริโภค และการเพาะปลูกบริเวณสองฝั่งลำน้ำ ประมาณ ๕๒๑,๕๐๐ ไร่ ในฤดูฝนและประมาณ ๒๔๐,๗๐๐ ไร่ในฤดูแล้ง
๓. คลองระบายน้ำช่วยบรรเทาอุทกภัย เนื่องจากสามารถระบายน้ำลงสู่ทะเลได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น
๔. ขจัดปัญหาขัดแย้งระหว่างเกษตรกรนาเกลือและเกษตรกรนาข้าว เนื่องจากการแบ่งเขตของการใช้พื้นที่อย่างชัดเจน

๕. ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นฐานไปทำกินในที่อื่น
๖. แม่น้ำปากพนังและลำน้ำสาขาเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงและขยายพันธุ์สัตว์น้ำได้ดีเป็นอย่างดี
๗. เพิ่มพูนผลผลิตการเกษตรหลากหลาย และครบวงจร ทั้งทางด้านการเพาะปลูก การประมง ปศุสัตว์ ฯลฯ ตลอดจนการพัฒนาอุตสาหกรรม
๘. ยกระดับมาตรฐานการครองชีพและความเป็นอยู่ของราษฎร
๙. พื้นฟูสภาพนิเวศวิทยาให้กลับคืนสู่สมดุล
๑๐. ลดปัญหาการน้ำเปรี้ยวและดินเปรี้ยว

งานติดตามและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม

คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามแผนงานติดตามและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม ดังนี้

๑. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกาศกำหนดให้พื้นที่โครงการ เป็นเขตพื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม และเขตควบคุมมลพิษ
๒. กรมประมง ปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดเขตเลี้ยงกุ้ง และมาตรการลงโทษผู้ฝ่าฝืน
๓. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สนับสนุนเงินกู้เป็นกรณีพิเศษแก่เกษตรกรซึ่งทำการเกษตรผสมผสานในเขตพื้นที่น้ำจืด

๔. หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามมาตรการป้องกันแก้ไขและติดตามตรวจสอบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัด

๕. รับข้อสังเกตของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เกี่ยวกับวิธีการประชาสัมพันธ์โดยให้องค์กรเอกชนและหน่วยงานในพื้นที่มีส่วนร่วม และให้สนับสนุนการเลี้ยงกุ้งในพื้นที่น้ำเค็ม โดยจัดระบบชลประทานน้ำเค็ม ตามแนวทางที่กรมประมงดำเนินการอยู่

งานพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ลุ่มน้ำปากพนัง ทุกหน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ร่วมกันดำเนินการโดยมีนโยบายหลักในการดำเนินงาน คือ

๑. ปรับปรุงการผลิตข้าวให้มีผลผลิตสูงทั้งปริมาณและคุณภาพ
๒. ส่งเสริมให้มีการทำการเกษตรแบบผสมผสาน โดยเน้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืน
๓. กำหนดการทำนากุ้งให้มีขอบเขตที่ชัดเจน และมีการพัฒนาระบบการเลี้ยงกุ้งแบบยั่งยืน พร้อมฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมที่เคยได้รับผลเสียจากบ่อกุ้ง
๔. อนุรักษ์ป่า ดินและน้ำ พร้อมฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เสื่อมโทรมให้มีสภาพที่ดี
๕. การพัฒนาองค์การ การจัดการของเกษตรกร ได้แก่ การร่วมกันจัดตั้งสหกรณ์เสรีตามแนวพระราชดำริ ร่วมกันพัฒนาอาชีพการแปรรูปผลผลิต และการจัดการผลผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งการปรับระบบบริหารจัดการ เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกร องค์กรการเกษตร องค์กรพัฒนาเอกชน หน่วยงานต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนามากขึ้น

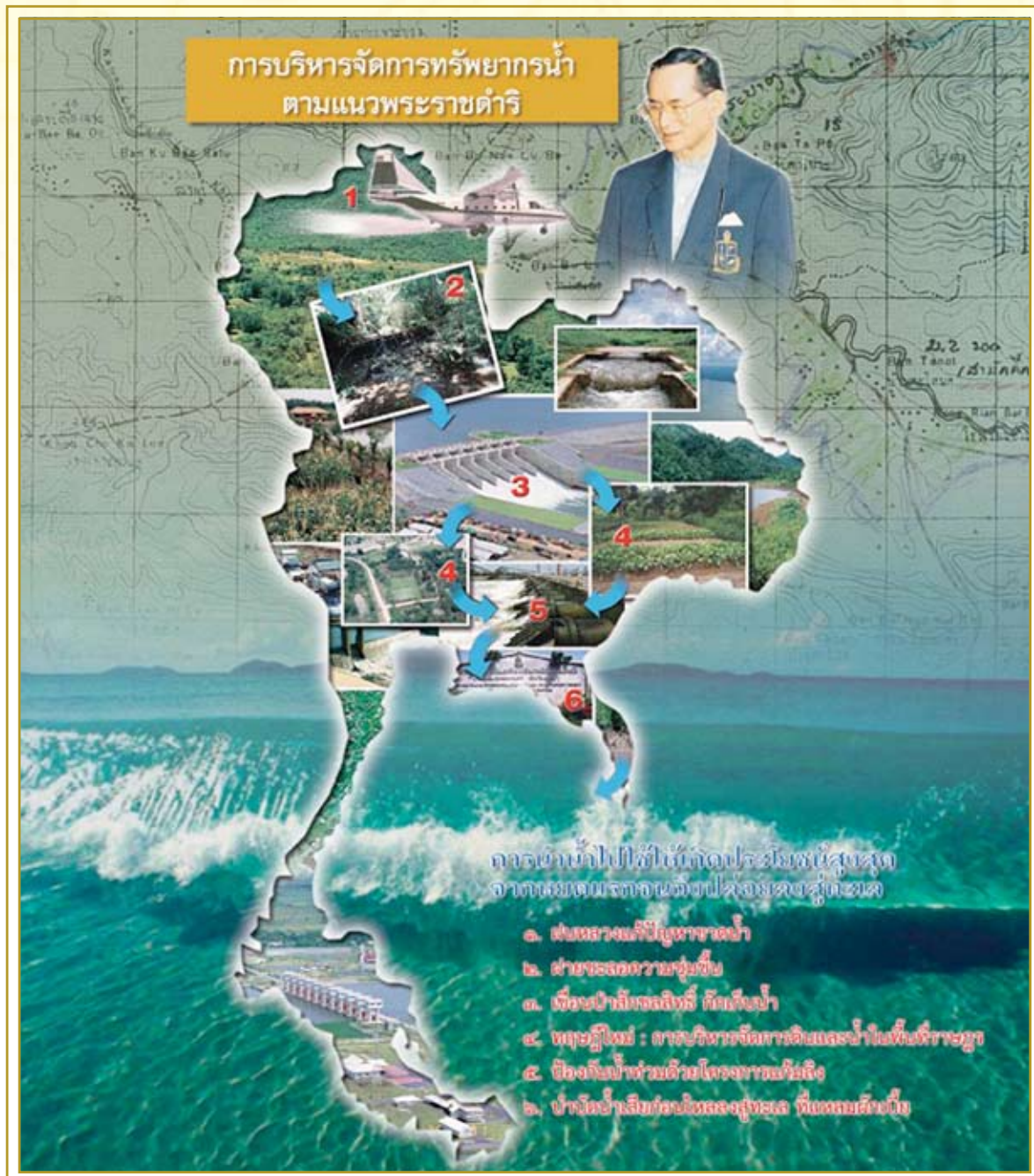
โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสักอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดลพบุรี และจังหวัดสระบุรี

เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๒ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้พระราชทานพระราชดำริ ให้กรมชลประทานศึกษาความเหมาะสมในการก่อสร้างโครงการเขื่อนเก็บกักน้ำแม่น้ำป่าสัก เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในพื้นที่เพาะปลูกเขตลุ่มน้ำป่าสักและบรรเทาอุทกภัยในเขตลุ่มน้ำป่าสัก เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งก่อนหน้านี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ได้มีพระราชกระแสให้กรมอุตุวิทยามาติดตามปริมาณน้ำฝนและรายงานโดยละเอียดอยู่ตลอดเวลา

เมื่อวันที่ ๙ มกราคม พ.ศ.๒๕๓๓ คณะรัฐมนตรีมีมติให้ศึกษาความเหมาะสมของโครงการฯ โดยให้สำนักงานกปร. เป็นแกนกลางและสนับสนุนงบประมาณ และเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีในฐานะประธานกปร. ได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาศึกษาโครงการเขื่อนเก็บกักน้ำแม่น้ำป่าสัก โดยมีเลขาธิการ กปร. เป็นประธานกรรมการ ต่อมาเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๗ คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติให้กรมชลประทานและส่วนราชการที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามโครงการดังกล่าวได้ โดยเริ่มต้นก่อสร้างเมื่อวันที่ ๒ ธันวาคม พ.ศ.๒๕๓๗ และใช้ชื่อโครงการว่า **“โครงการพัฒนาลุ่มน้ำป่าสัก อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ”**

ลักษณะการดำเนินงานที่สำคัญ ประกอบด้วย การก่อสร้างเขื่อนดินความยาว ๔,๘๖๐ เมตร ความสูง ๓๑.๕ เมตร ความจุ ๘๖๐ ล้านลูกบาศก์เมตร (ที่ระดับเก็บกักสูงสุด + ๔๓ เมตร รทก.) พร้อมอาคารประกอบ ๓ แห่ง การก่อสร้างระบบชลประทานในพื้นที่ ๑๓๕,๕๐๐ ไร่ และการก่อสร้าง คันกั้นน้ำ ๒ แห่ง ความยาวรวม ๖.๐๕๕ กิโลเมตร

ที่ตั้งหน่วยงานอยู่ที่ตำบลหนองบัว อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี โดยมีพื้นที่ได้รับผลกระทบรวม ๑๐๕,๓๐๐ ไร่

- จังหวัดลพบุรี จำนวน ๙๖,๖๕๘ ไร่ ๓ อำเภอ ได้แก่ อำเภอพัฒนานิคม อำเภอท่าหลวง และอำเภอชัยบาดาล รวม ๑๓ ตำบล ๖๐ หมู่บ้าน
- จังหวัดสระบุรี จำนวน ๘,๖๔๒ ไร่ ๑ อำเภอ ได้แก่ อำเภอวังม่วง รวม ๒ ตำบล ๕ หมู่บ้าน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงปฏิบัติงานด้านการปรับปรุงคุณภาพดิน